

PŘÍLOHA DENÍKU E15 A TÝDENÍKU EURO

Ministerstvo zahraničních věcí
České republiky

ÁZERBÁJDŽÁN

NA PÁD ROPY ODPOVĚDĚL REFORMAMI V EKONOMICE

ZAMBIE: ODOLNÉ STRAČENY Afrika testuje český strakatý skot,
ideální do drsného prostředí**ETIOPIE: PROTI SUCHU**Zemi trápí nedostatek vody,
pomocť má rozvojová spolupráce**PERU: PSI VERSUS DROGY**V jihoamerické zemi se Česko podílí
na výrobě hnojiv i boji proti drogám

Deník E15 a jeho speciály

E15

Každý týden jiný speciál

TO SPROSTÉ SLOVO OBCHOD

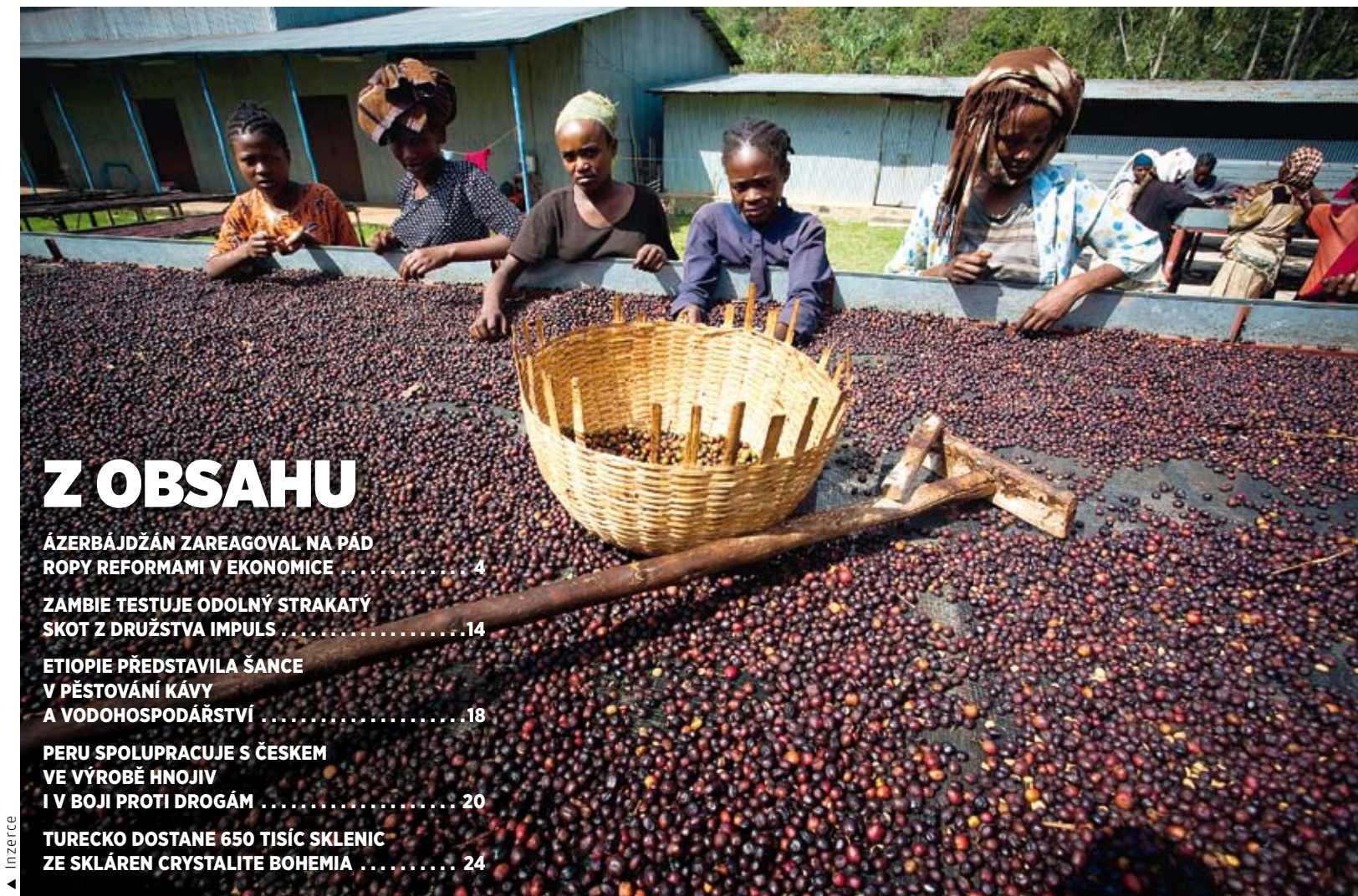
„Vy jste vážně řekl to slovo? Vy nemravo!“ Není to zas tak dávno, co byla pořád ještě částí diplomacie vnímána podpora obchodu jako něco okrajového, ne-li rovnou neslušného. V posledních letech se to našťastí otočilo. Vždyť co už jiného než obchod by mělo být naopak prioritním zájmem zemičky, jakou je Česká republika – extrémně otevřené ekonomiky, jejíž vývoz v poměru k HDP dosahuje 80 procent a kde jsou pořád ještě zahraniční investice turbodmychadlem průmyslu.

Ekonomická diplomacie najíždí v poslední době na půdorys klientského přístupu. Podnikatel má právo ohodnotit, nakolik mu český zástupce v zahraničí opravdu pomohl. S hodnocením svého zaměstnance pak státní úřady dál pracují. Samozřejmě co člověk, to názor. Na exportních konferencích nezdědka uslyšíte na stejného ekonomického diplomata od dvou vývozců zcela opačnou referenci.

V diplomacii je snad prokletí nebohého slova obchod definitivně zlomeno, nedávno nás ale jeden český vývozců upozornil, že za vulgarismus je ještě poměrně často považováno v oblasti rozvojové spolupráce. Některé neziskovky v rozvojových projektech prý velmi nerady slyší, když se česká pomoc chudším zemím spojuje s účastí komerčních firem. To ale není žádná hanba. Propojení českého a místního byznysu může dokonce prospět dlouhodobému růstu životní úrovně v dané zemi víc než jednorázový dar, byť i ten má samozřejmě svou cenu a nezastupitelnou roli. Říká se něco o tom, že ještě lepší než dát rybu je naučit rybařit.

A pokud získá Česko v příslušné zemi jako protihodnotu za peníze poslané na rozvojovou pomoc ve druhé vlně i obchodní vliv, na tom není nic amorálního a postupují tak i ostatní evropské země. Spojí se tak užitečné s užitečným. Příběhy o tom letos systematicky představujeme v rubrice Rozvojová spolupráce. V tomto vydání přinášíme české zkušenosti s rozvojovými projekty ve dvou velmi perspektivních zemích – v jihoamerickém Peru a v africké Etiopii. ■

TOMÁŠ STINGL

Z OBSAHU

ÁZERBÁJDŽÁN ZAREAGOVAL NA PÁD ROPY REFORMAMI V EKONOMICE	4
ZAMBIE TESTUJE ODOLNÝ STRAKATÝ SKOT Z DRUŽSTVA IMPULS	14
ETIOPIE PŘEDSTAVILA ŠANCE V PĚTOVÁNÍ KÁVY A VODOHOSPODÁŘSTVÍ	18
PERU SPOLUPRACUJE S ČESKEM VE VÝROBĚ HNOJIV I V BOJI PROTI DROGÁM	20
TURECKO DOSTANE 650 TISÍC SKLENIC ZE SKLÁREN CRYSTALITE BOHEMIA	24

ÁZERBÁJDŽÁN OBDIVUHODNĚ ZMODERNIZOVAL EKONOMIKU

KAVKAZSKÁ ZEMĚ VSADILA NA ROPU. SYTÍ UŽ I TŘETINU VEŠKERÉ SPOTŘEBY V ČESKÉ REPUBLICĚ. SOUČASNÝ PÁD CENY TĚTO SUROVINY SICE JIHOKAVKAZSKOU EKONOMIKU PŘIBRZDIL, ALE ÁZERBÁJDŽÁN NA NI REAGUJE REFORMAMI.

Ve světě lze nalézt jen velmi málo zemí, které jsou pro Českou republiku tak ekonomicky důležité a zároveň širší veřejnosti tak neznámé, jako je právě Ázerbájdžán. Jde o překvapivé zjištění, pokud si uvědomíme, že aktivní obchodní výměna mezi oběma státy probíhá již nejméně 15 let a vzájemný obrat dosáhl v rekordním roce 2014 hodnoty téměř dvou miliard dolarů. Ázerbájdžán tak v pozici obchodního partnera České republiky předstihl jak některé větší trhy, jako je Indie, Egypt, Kazachstán či Izrael, tak i některé naše evropské partnery – Litvu, Portugalsko nebo Finsko.

BAKU KŘÍŽIJÍ ČESKÉ NÁKLAĎÁKY I AUTOBUSY

Za vysokými hodnotami vzájemného obratu stojí hlavně dovoz ázerbájdžánské ropy. Ten v loňském roce dosáhl objemu 2,4 milionu tun, což

pokrývá celou třetinu roční spotřeby této suroviny v České republice. To nejenže významně posiluje energetickou bezpečnost Česka, ale činí z Ázerbájdžánu jejího strategického partnera. Tento dlouholetý stav byl stvrzen příslušnou deklarací, která byla podepsána v září 2015 během oficiální návštěvy prezidenta Miloše Zemana v Baku.

Úspěchů českých podniků na ázerbájdžánském trhu je celá řada. Zatím největším a nejúspěšnějším z nich je účast společnosti Moravia Steel na stavbě železničního koridoru spojujícího Ázerbájdžán s Gruzii a Tureckem po trase Baku–Tbilisi–Kars. Celý projekt má hodnotu více než 500 milionů dolarů a měl by být stavebně dokončen do konce letošního roku. Další české společnosti se podílí na výstavbě a modernizaci ázerbájdžánské silniční sítě či výstavbě vodních elektráren. Podobně

FUTURISMUS. Symbolem moderního Ázerbájdžánu je nové kulturní centrum v Baku, které navrhla slavná britská architektka Zaha Hadid.

150 autobusů vyrobených společností Iveco Bus CZ brázdí od loňského roku ulice metropole Baku a rovněž početní zastoupení osobních vozidel Škoda a nákladních Tatra stále roste. Celkově Ázerbájdžán z různých zdrojů ročně dováží zboží v hodnotě osmi až deseti miliard dolarů, takže možnosti pro větší uplatnění českých exportérů určitě existují.

Co se týče celkového stavu ekonomiky, Ázerbájdžán objektivně vykonal obrovský kus práce. Podařilo se mu v poměrně krátkém čase konsolidovat hospodářství těžce poznamenané prohranou válkou v Náhorním Karabachu a vnitropolitickou krizí první poloviny devadesátých let. O velikosti tohoto úspěchu vypovídá skutečnost, že se Ázerbájdžán v současnosti řadí do skupiny států s vyššími středními příjmy dle metodologie Světové banky. V této skupině je mimochodem jediným zástupcem ze zemí jihokavkazského regionu.

PÁD ROPY STÁHL ZEMI DO KRIZE

Zásadní roli při dosažení tohoto úspěchu sehrály zásoby ázerbájdžánské ropy, které byly na základě dohod o dělbě zisků otevřeny zahraničním investicím. Bohužel toto rozhodnutí přineslo i svá negativa v podobě přílišné závislosti celého ázerbájdžánské hospodářství na těžbě energetických surovin. Ropný sektor se na tvorbě HDP podílí přibližně 40 procenty a tvoří dokonce až 93 procent ázerbájdžánské exportu.

Důsledky nedostatečné diverzifikace ázerbájdžánské ekonomiky se naplno projevily v loňském roce. Kombinace faktorů, jako byl prudký pád cen ropy na světových trzích, devalvace národních měn okolních států regionu, která učinila ázerbájdžánský export nekonkurenceschopným, a dlouhodobé posilování dolaru způsobily krizi, s jejímiž následky se země dosud plně nevyrovнала. Vzhledem k situaci byla ázerbájdžánská centrální banka nucena opustit dlouhodobě udržovanou politiku vázaného kurzu

manatu. Nejprve to bylo k dolaru, posléze k ménovému koší ve složení 30 procent euro, 70 procent dolar. To vedlo ke dvěma vlnám devalvace a následnému přechodu na plovoucí kurz. Celkem měna ztratila z průměrného kurzu 0,78 manatu za dolar loni v lednu na současných 1,5 manatu za dolar.

V důsledku snižujících se cen ropy i následně devalvace byl odpovídajícím způsobem revidován i státní rozpočet. Původní návrh rozpočtu na rok 2015 byl postaven na předpokladu průměrné ceny ropy kolem 90 dolarů za barel. Následná revize, která proběhla loni na podzim, již počítala s cenami okolo padesáti dolarů za barel. Rozpočet na letošek operoval s cenami ropy v intervalu 40 až 60 dolarů. Vzhledem k situaci

na světových trzích na začátku roku byl i letošní rozpočet revidován. Nově je postaven na velice střízlivých odhadech ceny ropy na úrovni 25 dolarů za barel.

V REZERVNÍM FONDU JE STÁLE AŽ 34 MILIARD DOLARŮ

Vývoj hospodářské situace v Ázerbájdžánu neunikl pozornosti světových ratingových agentur. Například Standard & Poor's nedávno snížila dlouhodobé, respektive krátkodobé hodnocení Ázerbájdžánu z úrovně BBB-/A-3 na BB+/B. Navzdory některým negativním jevům je nutné vnímat situaci ázerbájdžánské ekonomiky v celém regionálním kontextu. I přes současné problémy země nadále zůstává nejsilnější ekonomikou

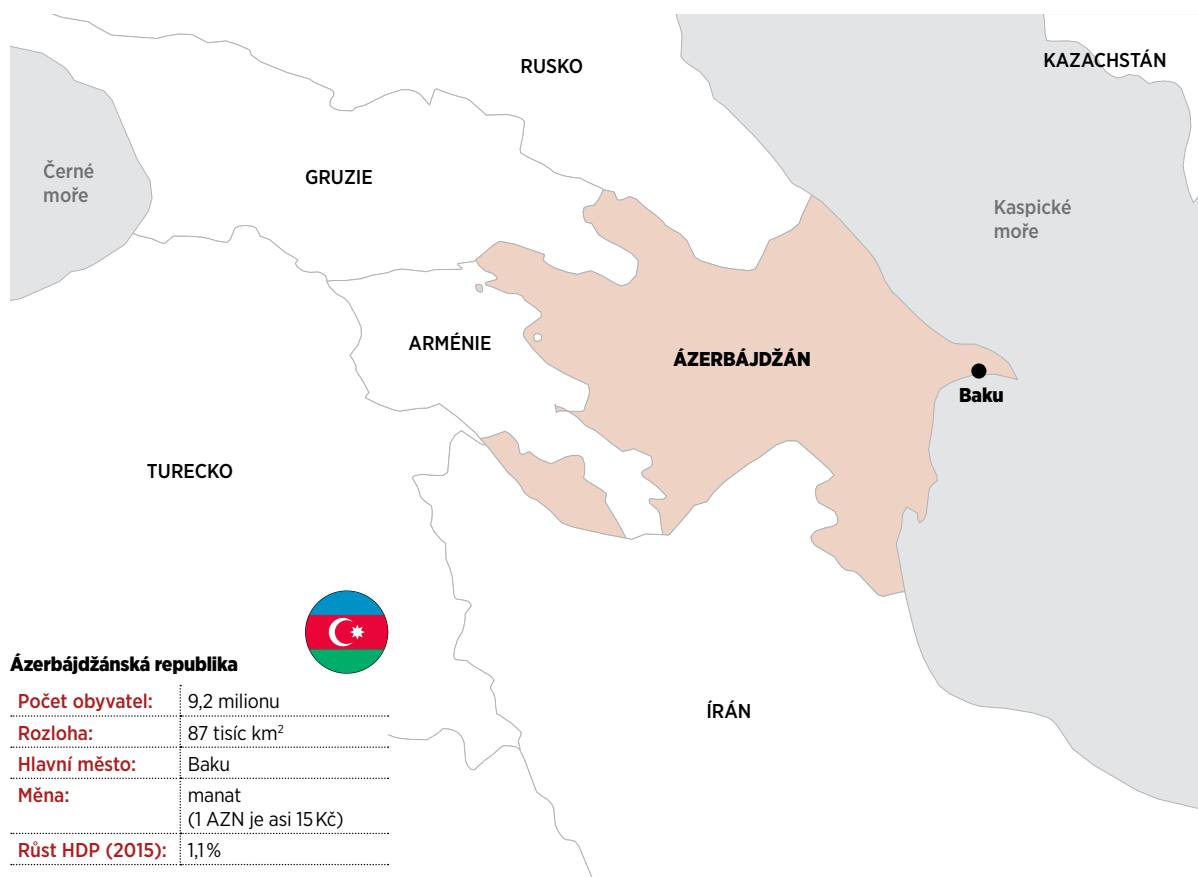
ČESKOU KERAMIKU SI LIDÉ PŘEDÁVAJÍ Z GENERACE NA GENERACI

Je toho hodně, co Ázerbájdžán a Českou republiku spojuje. Při bližším zkoumání lze najít až překvapivé množství analogických rysů. Například z geografického hlediska mají obě země prakticky shodnou velikost i počet obyvatel. Stejně tak jako střední Evropa v případě České republiky, i region jižního Kavkazu představuje turbulentní prostředí, kde se historicky střetávaly zájmy různých světových mocností. Byl to právě krach velmocenských ambic Ruska a někdejšího Rakousko-Uherska po první světové válce, který umožnil oběma národům získat poprvé ve svých novodobých dějinách svůj vlastní stát. Pravda, Čechům a Slovákům se jej podařilo udržet déle, neboť Ázerbájdžánskou demokratickou republiku po pouhých dvou letech existence smetla Rudá armáda a připojila ji k jinému

nově vznikajícímu státnímu útvaru, Sovětskému svazu. I když Československo bylo podobného osudu ušetřeno, sdílená zkušenost daná pozdější existencí v rámci sovětského bloku opět představuje styčný bod v historii obou států.

Když hovoříme o komunistické minulosti, je třeba zdůraznit, že české (přesněji československé) výrobky se v Ázerbájdžánu těší stále velmi dobré pověsti. V rámci SSSR se na území dnešního Ázerbájdžánu dovážel široký sortiment československé produkce počínaje zbožím denní potřeby přes elektroniku, obráběcí stroje až po letadla. Výborně to ilustruje příklad výrobků z českého křišťálu či keramiky, které se v mnohých ázerbájdžánských rodinách dosud předávají z generace na generaci. Před exportéry tak leží příležitost na tuto tradici navázat. ■

jižního Kavkazu. Pro srovnání HDP přepočtený na jednoho obyvatele dosáhl loni v Ázerbájdžánu hodnoty 5739 dolarů, v Gruzii 3789 dolarů a v Arménii 3535 dolarů.

Stejně tak investiční rating Ázerbájdžánu, nově snížený na úroveň BB+, představuje hodnotu, se kterou se lze setkat i v některých státech EU, jako je Portugalsko, Maďarsko či Rumunsko. Mimoto může ázerbájdžánská ekonomika dlouhodobě těžit z takových ukazatelů, jako je nízký státní dluh (okolo 12 procent HDP) a rezervy v takzvaném Ropném fondu (až 34 miliard dolarů), které mohou být využity k financování

velkých strategických projektů a k posílení neropného sektoru hospodářství.

V PŘÍSTAVU ALAT ROSTE VOLNÁ ZÓNA

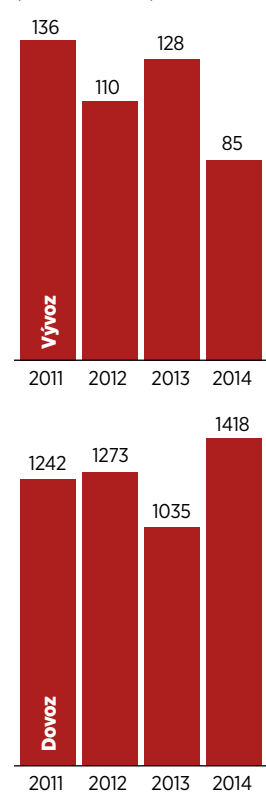
Současná ekonomická situace v Ázerbájdžánu tak představuje především příležitost. Z jedné strany jde o mimořádně vhodné období pro provedení ekonomických reforem, které by snížily závislost ekonomiky na těžbě energetických surovin a současně vytvořily transparentní a stabilní prostředí pro soukromé podnikání. První kroky v tomto směru již Ázerbájdžán podniká. V prvním čtvrt-

letí roku 2016 došlo k výraznému zjednodušení a zprůhlednění celních procedur, probíhá restrukturalizace bankovního sektoru a je připravována řada investičních pobídek zaměřených na rozvoj neropných odvětví. Mělo by se jednat o různé formy úlev na daních a clu či speciální režimy v rámci průmyslových parků či zvláštních ekonomických zón. Právě jedna taková zóna vzniká v rámci nového ázerbájdžánského mezinárodního přístavu ve městě Alat nedaleko Baku.

PLATEBNÍ MORÁLKA JE ZATÍM PERFEKTNÍ

Současná situace představuje příležitost i pro české exportéry. Obecně lze říci, že v důsledku změny ekonomické situace Ázerbájdžánu došlo i ke změnám v oblasti exportních příležitostí. Do budoucna se jako perspektivnější jeví orientace na projekty v nově deklarovaných prioritních oblastech ázerbájdžánského hospodářství. Těmito jsou zemědělství a potravinářský průmysl, výroba léčiv, elektrotechnika, strojírenská výroba, spotřební průmysl a v neposlední řadě úsporné a environmentální technologie. Lze předpokládat, že úspěchu dosáhnou zejména ti dodavatelé, kteří dokážou nabídnout určitý stupeň lokalizace

Obchod ČR s Ázerbájdžánem
(v milionech eur)

Zdroj: Businessinfo.cz

výroby či transferu technologií. U takových projektů je možné rovněž očekávat i větší odolnost vůči změnám ekonomické situace v zemi. V oblasti úsporných a environmentálních technologií Velvyslanectví ČR v Baku navíc připravilo projekt ekonomické diplomacie, jehož cílem je právě usnadnit vstup českým firmám na ázerbájdžánský trh v tomto velice perspektivním segmentu.

O tom, že exportovat do Ázerbájdžánu má i v současné situaci smysl, svědčí i jeho dosud výborná platební morálka. České banky (jak státní ČEB, tak i komerční banky) od roku 2005 do roku 2015 poskytly Ázerbájdžánu exportní úvěry ve výši dvou miliard dolarů, z čehož zhruba plných 1,1 miliardy bylo investováno do základních prostředků. Česká republika se díky tomu stala jedním z největších zahraničních investorů. Poskytnuté úvěry jsou ve většině případů kryté státní garancí ze strany Ministerstva financí Ázerbájdžánu a dosud nebyl zaznamenán jediný případ neplnění splátkového kalendáře či jiné problémy, které jinak v tomto geografickém prostoru nejsou žádnou výjimkou. ■

TEXT: JAN JINDŘICH
VEDOUcí OBCHODNĚ-EKONOMICKÉHO ÚSEKU
VELVYSLANECTVÍ ČR V BAKU
FOTO: PROFIMEDIA

NEJVĚTŠÍ NÁKUPNÍ CENTRUM NAVRHLI ARCHITEKTI Z PRAHY

NOVÝ NÁKUPNÍ KOMPLEX GANJLIK MALL V BAKU NESE PEČEŤ ARCHITEKTŮ Z PRAŽSKÉ POBOČKY KANCELÁŘE CHAPMAN TAYLOR. NA DODÁVCE LUSTRŮ PRO STAVBU SPOLUPRACOVALA TAKÉ ČESKÁ SKLÁŘSKÁ FIRMA LASVIT. MODERNÍ STAVBA JE I PŘES VZDUŠNÝ DESIGN SPECIÁLNĚ ZABEZPEČENA PROTI ZEMĚTŘESENÍ.

SHOPPING VE VELKÉM. Centrum nabídlo obchodníkům plných padesát tisíc metrů čtverečních k pronájmu.

V české kanceláři architektonické společnosti Chapman Taylor vznikl projekt nového nákupního centra v Baku. To je přitom největší v ázerbájdžánské metropoli. K pronájmu nabídne padesát tisíc metrů čtverečních obchodů. Je tedy přibližně stejně velké jako pražské Obchodní centrum Chodov.

Výstavbu centra nazvaného Ganjlik Mall zaplatil ázerbájdžánský

soukromý investor. O objemu investice informace dostupné nejsou, podobné stavby ale běžně stojí několik miliard korun. „Na začátku roku 2013 jsme se zúčastnili architektonické soutěže na návrh budovy a vyhráli jsme,“ uvedl Jon Hale, ředitel české kanceláře Chapman Taylor.

Jeho londýnští kolegové v Baku již dříve pro stejného klienta postavili kancelářskou výškovou budovu a me-

zinárodní obchodní centrum. „Když jsme poprvé navštívili místo projektu, zemní práce již byly v plném proudu, dodavatel ani nečekal, až dokončíme návrhy,“ líčí architekt chvat, v jakém se stavba připravovala.

Podobu projektu ovlivnilo, že v oblasti jsou častá zemětřesení, takže sloupy a nosníky musely být výrazně masivnější, než na co jsou projektanti zvyklí z Evropy. „Přesto se nám jejich

vizuální vliv podařilo minimalizovat, takže projekt působí vzdušně a světle,“ dodal Hale. „Spolupracovali jsme rovněž se společností Lasvit, renomovaným dodavatelem luxusního českého skla, na konstrukci lustrů u hlavních vchodů,“ doplnil projektant. ■

TEXT: DANIEL NOVÁK
FOTO: CHAPMAN TAYLOR

CHCETE NEMOCNICI, NEBO ÁZERBÁJDŽÁN?

ENORMNÍ NÁRŮST ZÁJMU O JIHOKAVKAZSKOU ZEMI LONI ZAZNAMENALA POJIŠŤOVACÍ SPOLEČNOST EGAP. S JEJÍ PODPOROU ČESKÉ FIRMY MIMO JINÉ POMOHLI STAVĚT ÁZERBÁJDŽÁNSKÉ DÁLNIČE.

V pojišťovací společnosti EGAP prý mají takový interní vtíp: sotva se objeví nějaký klient ve dveřích, už si zaměstnanci tipují, jestli chce nemocnici, nebo Ázerbájdžán. Je to narážka na trend posledních dvou tří let. Z hlediska odvětví razantně roste poptávka českých firem po pojištění vývozu zdravotnického vybavení. A z hlediska teritoria jednoznačně nejrychleji vzrostl zájem o Ázerbájdžán. Loni se stala právě jihokavkazská země dokonce nejžádanější destinací, když na ni cílila plná čtvrtina nově uzavřených smluv.

Ázerbájdžán tak odsunul na druhé místo Rusko. EGAP neboli státní Exportní garanč-

ní a pojišťovací společnost, která pomáhá vývozcům pojistit export i do rizikovějších zemí mimo Evropskou unii, už podpořila v jihokavkazské republice obchody za miliardy. Jako příklad úspěšného obchodu uvádí třeba projekt rekonstrukce silnice v úseku Quba–Qusary–Laze o délce 45 kilometrů. Vývozcem byla v tomto případě společnost OHL ŽS a profinancování zajišťuje Česká exportní banka. Rekonstrukce silnice zahrnuje také vybudování mostů a mimoúrovňová křížení. Šlo o pokračování a dokončení už v roce 2005 započatého obchodního případu.

Další projekt podpořený EGAP je dodávka techniky i stavebních prací pro rekonstrukci dálnice M-5 v délce 164 kilometrů na trase Yevlax–Zagatala–Gruzie. Vývozcem byla hodonínská společnost SaZ. Součástí projektu bylo dodání 181 nákladních vozů Tatra T-815 včetně náhradních dílů a odpovídajících pneumatik. Dodávky zahrnují také vybudování celkového automatizovaného systému řízení automobilového provozu pro silnice a dálnice v Ázerbájdžánu. ■

TEXT: TOMÁŠ STINGL

KOHOUTY OTEVŘENY. Ropa a plyn zajišťují plných 40 procent HDP země.

EVROPSKÉ HRY BYLY TESTEM A VIZITKOU

V LOŇSKÝCH EVROPSKÝCH HRÁCH V BAKU NEŠLO JEN O SPORT. ŠLO ZÁROVEŇ O TEST, ZDA DOKÁŽE MLADÁ EKONOMIKA USPOŘÁDAT A UFINANCOVAT AKCI MEZINÁRODNÍHO FORMÁTU. AKCE TAKÉ PŘIPOMNĚLA NE ZCELA SAMOZŘEJMOU VĚC: ŽE SE ÁZERBÁJDŽÁN ZŘETELNĚ POČÍTÁ K EVROPSKÉMU PROSTORU.

TEST. Hry prověřily organizační schopnosti města, které se muselo postarat o víc než šest tisíc sportovců.

Jedna věc je jasná. Organizaci prvních Evropských her loni v létě Ázerbájdžán v zásadě zvládl. A to se počítá. „Malá evropská olympiáda“ přitom nebyla na organizaci jednoduchá – přijelo na ní šest tisíc sportovců a země musela připravit 18 buď úplně nových, nebo výrazně modernizovaných sportovišť. Hry byly určitým předělovým testem v moderní éře Ázerbájdžánu. A měly i svůj psychologický význam.

Co se týče financí, v zemi se před hrami zvedla vlna protestů, které kritizovaly nákladnou stavbu sportovišť v momentě, kdy chybí peníze na potřebnější účely. To je námitka, která se asi objeví v každé zemi světa před velkou sportovní

akcí, a vždycky bude mít jistou oprávněnost. Ázerbájdžán měl to štěstí, že připravoval hry z větší části ještě v době, kdy si užíval přílivu petrodolarů v éře drahé ropy. Peníze se tak přeče jenom investovaly snáze, než jak by tomu bylo nyní. Přesto třeba jen vystoupení zpěvačky Lady Gaga na slavnostním ceremoniálu, které stálo dva miliony dolarů, bylo pro kritiky rozmáchlého pojetí červeným hadrem před očima.

Celkové náklady her činily podle střizlivějších odhadů tři miliardy dolarů, podle jiných až 6,5 miliardy. To se týká stavby sportovišť a přípravy potřebné infrastruktury před hrami. Vláda navíc musela uvolnit ještě asi 1,2 miliardy operačních

výdajů během samotných her. Zajímavé je, že to bylo například o polovinu víc, než kolik činily operační náklady na podobné panamerické hry, které se ve stejné době konaly v kanadském Torontu. Na druhé straně ale byly celkové náklady velmi nízké při srovnání s megalopolitami.

PÁRTY. Bombastické pojetí závěrečného ceremoniálu asi moc nenadchlo kritiky vysokých nákladů na uspořádání her.

manskou zimní olympiádou, která se konala rok předtím za humny na druhém konci Kavkazu – v ruském Soči. Ta stála víc než závratných 55 miliard dolarů.

Ázerbájdžánská vláda hájila před svými občany výdaje na hry jako investici do budoucnosti. Nešlo jen o fyzickou výstavbu sportovišť, jako je třeba národní stadion v Baku s kapacitou 68 tisíc diváků. Hry měly zafungovat i jako vizitka a reklama státu, o jehož rychlém rozvoji do té doby na Západě běžný konzument médií v podstatě nic nevěděl. A na jedinou tu byly přenosy z kavkazské země, kde se objevovaly nové stadiony stejně jako prostřihy na elegantní město s moderní architekturou.

Podprahově byla ale silná zpráva vpravena hlavně už do samotného názvu akce. Pro někoho mohlo být překvapení, že historicky první Evropské hry se konají právě ve městě pod Kavkazem. Tuto oblast totiž některé atlasy řadí už k Asii. A je to bezesporu nejen zeměpisné puntičkaření, má to svůj politický náboj. Ázerbájdžán se k evropskému prostoru cíleně hlásí a loňské hry mu v tom pomohly. Země historicky sevřená mezi tři odvěké regionální mocnosti – Rusko, Turecko a perský Írán – má pro svůj proevropský sentiment určitě své důvody. ■

TEXT: TOMÁŠ STINGL
FOTO: BAKU 2015

KDE VLASTNĚ KONČÍ EVROPA?

Spojitý euroasijský kontinent dal vzniknout jednomu sporu, jehož nazírání má mnohdy i své mocenské důvody. Kde vlastně končí Evropa a kde začíná Asie? Na severovýchodě je hranice celkem nepochybná. Zlom mezi oběma kontinenty představuje táhlé a relativně rovné pohoří Ural, které z obou stran náhle vystupuje z nížin, jako by bůh ze země pro pořádek vyzvedl jakýsi přírodní plot.

Různý výklad si ale vysloužil jihovýchodní konec Evropy. Jde o pás pevniny mezi Černým a Kaspickým mořem, který na jihu roste do pohoří Kavkaz. Podle některých výkladů končí Evropa už daleko ve stepi, kde přírodní hranici tvoří veletok Don. To je ta „nejúspornější“ varianta, která vlastně připravuje Evropu o téměř půl milionu kilometrů čtverečních plochy. Naopak největkorysejší výšeč Evropy zaráží pomyslný hraniční kolík právě až na úroveň

ázerbájdžánsko-iránského pomezí. K tomuto širšímu pojetí evropského prostoru se zjevně kloní i samotní Ázerbájdžánci. Geograficky tak ale přesto vzniká jistý zmatek. Většina Turecka, které leží od kavkazských zemí západně, totiž náleží bez diskuzí k Asii. Není proto divu, že pro Ázerbájdžán byly loňské sportovní hry vítanou příležitostí, jak u globálního publika podvědomě utužit křehké spojení své země se značkou Evropa. ■

BAKU ROVNÁ STARÉ ULIČKY PRO FORMULI 1

DO ROKA A DO DNE OD EVROPSKÝCH HER MÁ BAKU HOSTIT DALŠÍ ŠPIČKOVOU SPORTOVNÍ AKCI. PŘÍMO V ULICÍCH STARÉHO MĚSTA SE POPRVÉ V HISTORII PROŽENOU VOZY FORMULE 1. V LEPŠÍCH HOTELECH VYJDE V DOBĚ ZÁVODU POKOJ AŽ NA 700 DOLARŮ ZA NOC.

Letos na Evropské hry v určitém smyslu naváže další prestižní sportovní událost, která má Evropu ve jméně. Poprvé v historii je Baku na seznamu evropské Grand Prix závodů formule 1. Třídenní program je plánován na víkend 17. až 19. června.

Na akci se těší ledaskdo. Pro světové fanoušky rychlých aut je přitažlivá kulisa starobylého města na břehu Kaspického moře. Plánovaná šestikilometrová trasa má přitom formule protáhnout opravdu přímo podél starých hradeb města i přes vycházkovou promenádu na nábřeží. Těžko si lze zatím představit, že v rovných úsecích starého města se mají podle technických parametrů trati formule nahánět až rychlostí 340 kilometrů v hodině. Organizátoři nyní urychleně dokončují úpravu uliček, kam pokládají nový asfalt přímo vedle historických budov. Pro jezdce má být obzvláště pikantní výzvou série zatáček v jednom úseku, kde je šířka vozovky pouhých 7,5 metru.

SHOW MAJÍ ZAŘADIT POPOVÉ HVĚZDY IGLESIAS NEBO BROWN

Na červen se pochopitelně těší místní restauratéri a hoteliéři. Léto je už tak dražší sezonou, závody F1 ale vyhnaly zejména ceny ubytování hodně vysoko. Ve městě je k dispozici jen 9,5 tisíce hotelových pokojů a to je relativně málo při vědomí, že víc než čtvrtina z nich je už vyhrazena pro účastníky závodu a jejich týmy. Nedostatek ubytování tak vytvořil tlak na cenu. Nejlepší hotely si účtují za pokoj na čtyři noci v době závodů až tři tisíce dolarů. Přesto je většina z nich už v tuto chvíli vyprodána. Velké peníze se mají protočít také ve vstupném. Základní „lidové“ vstupné, které opravňuje fanoušky lemovat trasu závodu, vyjde na 89 dolarů. Přístup na hlavní tribunu na tři dny

PROMO. Baku zvyšuje očekávání a pro obyvatele už v březnu nachystalo show, která zahrnovala i soutěž ve výměně kol na čas.

NOVÝ ASFALT. Metropole mění kvůli závodům povrch zatáček u hradeb na starém městě, kde budou muset formule manévrovat na vozovce užší než osm metrů.

vyjde na plných 590 dolarů. K dispozici by mělo být na tribunách celkem 28 tisíc míst k sezení. To je ovšem relativně skromnější pojetí. Pro srovnání, třeba kapacita pro publikum na okruhu F1 v Mexico City je 135 tisíc diváků.

Doprovodný program závodu chce Baku pojmout jako velkou

show. Účast potvrdily tři hvězdy světové pop-music: zpěváci Enrique Iglesias, Pharrell Williams a Chris Brown.

MĚSTO ČEKÁ TURISTY Z 25 STÁTŮ

Stejně jako loňské sportovní hry i letošní rychlá kola jsou z pohledu

Ázerbájdžánců otázkou prestiže a národní hrdosti. „Těší nás vidět, že 65 procent lístků bylo dosud prodáno v zahraničí a v tuto chvíli máme zákazníky z 25 zemí,“ uvedl minulý měsíc mluvčí organizátorů Nigar Arpadarai.

Baku pojalo přípravy jako kontinuální show, která zvyšuje hype před samotnými červenovými závody. Součástí masáže tak bylo například březnové pozvání pro legendárního španělského jezdce F1 Fernanda Alonsa, kterého místní média vydatně fotila při procházkách po Baku i diskuzi s fanoušky. „Jsem si jistý, že městský okruh v Baku bude nejvíce pamětihodným okruhem letošního kalendáře F1,“ zalichotil Alonso pořadatelům po prohlídce trati.

Organizátoři také v březnu uspořádali show s názvem „Zbývají tři měsíce“. Její součástí byla třeba exhibice rychlé výměny kol u vozu F1 nebo počítačový simulátor jízdy ve formuli.

Otázkou je, jestli další bombastickou sportovní událost Ázerbájdžán finančně utáhne i přes propad ropy a devalvací manatu. „Když byl přijat rozpočet evropské Grand Prix, byl od začátku kalkulován v dolarech. Proto neočekáváme v rozpočtu žádné změny,“ reagoval Nigar Arpadarai počátkem roku na spekulace, že pořádání závodu je kvůli finančním potížím země ohroženo. Podle něj akce naopak ekonomice prospěje. „Návštěvníci utratí v Baku v restauracích, barech, hotelech a u obchodníků miliony, jestli ne víc,“ uvedl mluvčí. Podle něj také vzniklo v souvislosti se závodem téměř tisíc nových pracovních míst. Pokud první závod F1 klapne organizačně i finančně, chce být Baku zaneseno na mapu Grand Prix natrvalo. ■

TEXT: TOMÁŠ STINGL
FOTO: BAKU CITY CIRCUIT

ČESKÉ FIRMY SE MOHOU VÍC UPLATNIT, ROPNÁ KRIZE OTEVÍRÁ DVEŘE

ÁZERBÁJDŽÁN ZAREAGOVAL NA PROPAD CEN ROPY DEVALVACÍ MĚNY MANATU NA POLOVINU PŮVODNÍ HODNOTY. DONEDÁVNA MĚLI V KAVKAZSKÉ ZEMI PŘEDNOST DOMÁCÍ VÝROBCI, TEĎ ZAČÍNÁJÍ BÝT PŘI VÝBĚRU DODAVATELE ROZHODUJÍCÍMI KRITÉRII CENA A KVALITA, ŘÍKÁ VEDOUcí KANCELÁŘE CZECHTRADE V BAKU JIŘÍ LUKÁŠ.

Jaké úspěchy zaznamenaly v Ázerbájdžánu v poslední době české podniky?

Objemově nejvýznamnější kontrakt v hodnotě několika set milionů dolarů na výstavbu a rekonstrukci železniční tratě Baku—Tbilisi—Kars uzavřela v loňském roce společnost Moravia Steel. Rovněž v loňském roce bylo dodáno 150 autobusů Iveco z Nového Mýta, které vyrobila společnost Karex před zahájením Evropských olympijských her. Většina českých vývozců se řadí do kategorie malých a středních podniků. Nelze je všechny vyjmenovat, neboť vývoz z Česka do Ázerbájdžánu zahrnuje téměř 150 položek celního sazebníku. Rozhodující vývozní položkou je skupina strojů a přepravních zařízení, která se na vývozu do Ázerbájdžánu podílí zhruba 56 procenty.

Ropa jakožto hlavní zdroj peněz Ázerbájdžánu v poslední době rapidně zlevnila. Úřady v Baku na to mimo jiné reagovaly dokonce dvojitou devalvací měny manatu. O kolik oslabila?

Dopady ceny ropy jsou zcela jistě horší, než se očekávalo. Ani největší pesimisté nečekali, že by mohla klesnout ze 120 dolarů za barel v druhé polovině roku 2014 na 30 dolarů koncem loňského roku. Přitom ještě při ceně 70 až 80 dolarů za barel by se žádná výraznější krize neprojevila. Zlevnění ropy bylo hlavní příčinou dvojí devalvace manatu. K té první ve výši 34 procent došlo koncem loňského února. Vzhledem k tomu, že cena ropy nadále klesala,

přistoupila vláda k druhé devalvaci koncem prosince, tentokrát dokonce o 50 procent. Celkově se tak kurz manatu vůči zahraničním měnám snížil během deseti měsíců na polovinu.

Nakolik se propad ropných příjmů odrazí do hospodářské kondice a solventnosti Ázerbájdžánu?

Většina soukromých společností, především stavebních, je přímo závislá na státních zakázkách. V současné ekonomické situaci však nejenže nejsou vyhlašovány nové projekty, ale dochází i k časovému posunu některých stávajících projektů, jako je výstavba třetí linky metra. Jakmile se však státní pokladna opět naplní, budou tyto projekty pokračovat. Ovšem od jiných projektů, jako je například výstavba nového města Khazar Islands budovaného na 41 umělých ostrovech, bude možná zcela upuštěno, respektive projekt bude nejspíš výrazně zredukován. Původní rozpočet byl totiž odhadován až na

100 miliard dolarů. Naopak současná ekonomická situace země nemá vliv na její solventnost, neboť na schválené projekty jsou už vyčleněny odpovídající finanční zdroje. Možná i z tohoto důvodu je Ázerbájdžán řazen podle OECD stále do pátého rizikového stupně (poznámka redakce: jde o sedmistupňovou škálu, kde stupeň jedna znamená minimální rizikovitost).

Někteří výrobci hlásí, že jak začínají komoditní země šetřit, dává to českým výrobkům vrch nad dražší západní konkurencí. Platí to i v Ázerbájdžánu?

Současná krize může opravdu paradoxně pomoci českým firmám, protože místní státní i soukromé společnosti začínají víc sledovat náklady. Jestliže byl ještě v loňském roce zejména u státních projektů nejvýznamnějším kritériem původ zboží, přičemž cena až tak důležitou nebyla, dnes je situace jiná. Potvrzuje to i zkušenost naší kanceláře v Baku. V poslední době se na nás

stále častěji obracují například projekční kanceláře, které zpracovávají nabídky do tendrů z oblasti energetiky, ropy a plynu.

V čem vidíte nové příležitosti pro české podniky?

Budeme-li vycházet z předpokladu, že současná ekonomická krize v zemi v dohledné době pomine a situace se vrátí k normálu, měly by se české firmy zaměřit na ekologii, zejména čistírny odpadních vod a zpracování odpadů. Dále jsou šance v petrochemii, silniční a železniční dopravě a s tím související potřebě dopravních prostředků, v energetice a elektrotechnice. Také vidím příležitosti ve zdravotnictví, jde o farmaceutické produkty, lékařské nástroje a přístroje. V neposlední řadě je ve hře také zemědělství a potravinářství, zejména dodávky technologií. Podrobnější rozbor lze nalézt v Mapě oborových příležitostí, na jejíž tvorbu se podílely ministerstvo zahraničních věcí, ministerstvo průmyslu a obchodu a agentura CzechTrade.

Výkladní skříní Ázerbájdžánu je metropole Baku. Jak se dnes mění?

Většina zahraničních návštěvníků, kteří byli v Baku naposledy v první polovině devadesátých let minulého století, město vůbec nepoznávají. Natolik se změnilo. Vedle architektonicky zajímavých výškových budov, jež vyrostly a stále ještě vyrůstají v různých částech metropole, doznala největších změn část města při Kaspickém moři. Některé

ŠANCE PRO POTRAVINÁŘE. Ázerbájdžán není soběstačný v potravinách, ty tvoří pětinu veškerého dovozu, upozorňuje Jiří Lukáš.

domy jsou stavěny ve stylu třicátých let minulého století, čímž navozují dojem určité starobylosti. Asi nejkrásnější částí Baku je jeho historické centrum, čtvrti v okolí nábřeží a pak samotná nábřežní promenáda s parkem a mnoha zahraničními restauracemi, kde si může unavený návštěvník odpočinout při čaji nebo při pivu či vínu. Z města postupně mizí průmyslové závody a na jejich místě vyrůstají nové čtvrti. Za všechny příklady lze uvést třeba výstavbu White City, jež je budováno na ploše 60 hektarů na místě bývalého závodu na zpracování ropy.

Jak vyřešili Ázerbájdžánci v překotně rostoucí metropoli dopravu?

Velká pozornost je věnována výstavbě nových čtyř- až šestiproudých silnic, jimiž je město protkáno. Mimo hlavní silnice jsou ale některé komunikace ve velmi špatném stavu. Nicméně tyto ulice jsou ve čtvrtích, které jsou určeny k demolicí, aby uvolnily místo novým moderním budovám či parkům. V těchto dnech probíhá rychlým tempem úprava sil-

nic v okolí nábřeží, kde se má v polovině června letošního roku uskutečnit závod vozů F1. Co se týče veřejné dopravy, v Baku existuje poměrně hustá síť linek městských autobusů. Taxi lze zastavit na každém kroku. Ve městě také funguje metro, které je však mnohem menší než například pražské metro. Již v loňském roce měla být zahájena výstavba třetí linky, ovšem kvůli ropné krizi byla tato stavba odložena. Nicméně do roku 2040 se plánuje vybudování čtvrté a páté linky a s tím související výstavba 70 nových stanic.

Před propadem ropy zažívala kavkazská země nevidaný hospodářský růst. V čem jsou vedle těžby surovin další silnější stránky ekonomiky?

V posledních deseti až dvanácti letech byl ten růst nebývalý a podílela se na něm opravdu především těžba a vývoz ropy a zemního plynu. V letech 2005 až 2007 dosahoval růst hospodářství dokonce víc než 20 procent, což byl v té době největší přírůstek na světě. V dalších letech už růst HDP nevykazoval takových hodnot a posléze se snížil jen na úroveň 2,8 procenta v roce 2014,

respektive na 1,1 procenta v roce loňském. Pro ázerbájdžánskou ekonomiku je ale důležité, že význam energetických surovin z hlediska tvorby HDP postupně klesá, a to zejména ve prospěch průmyslu, jenž se podílí na HDP už 34 procenty. Vedle rozvíjejícího se zpracovatelského průmyslu je velmi důležitým odvětvím stavebnictví, které zaznamenalo boom v letech 2010 až 2014. Celkově se neropný sektor podílí na HDP už téměř 60 procenty. Nutno však poznamenat, že z hlediska příjmů z vývozu zůstávají ropa a zemní plyn doposud rozhodujícími položkami, jejichž podíl je 93 procent.

Jak je na tom zemědělství?

Zemědělský sektor a výroba potravin zůstávají zatím poněkud stranou zájmu místních podnikatelů. Přestože zemědělství zaměstnává většinu venkovského obyvatelstva, Ázerbájdžán zdaleka není soběstačný ve výrobě potravin, jejichž dovoz se podílí zhruba 20 procenty na celkovém dovozu země. Vláda proto koncem roku 2014 schválila řadu podpůrných opatření pro zemědělství, jako jsou významné daňové úlevy či dotovaná cena pohonných hmot a hnojiv. Kromě toho poskytuje příspěvky na nákup zemědělské techniky, a to především formou levnějších a dostupnějších úvěrů. Přes tato opatření však Ázerbájdžán vyváží ze zemědělských plodin ve větší míře pouze lískové oříšky a výrobky z nich, šťávu z granátových jablek, jablka, hrušky a zeleninu.

Minulý měsíc znovu vládl neklid v Náhorním Karabachu. Ovlivňuje zamrzlý konflikt o tuto oblast atmosféru ve zbytku země?

Spory o územní příslušnost Náhorního Karabachu mezi Ázerbájdžánci a Armény jsou stále aktuální.

DONEDÁVNA BYLO PRAKTICKY NEMOŽNÉ DOVÉZT DO ÁZERBÁJDŽÁNU JAKÝKOLI PRODUKT, POKUD SE PODOBNÝ VÝROBEK V ZEMI VYRÁBĚL. OD LETOŠNÍHO ROKU TO VŠAK NEPLATÍ, KDYŽ MÁ DOVÁŽENÝ PRODUKT VYŠŠÍ KVALITU NEŽ TEN DOMÁCÍ.

SKLENĚNÉ PLAMENY. Nad Baku ční tři nové mrakodrapy, které mají připomínat oheň.

džánem a Arménii jsou dlouhodobé. V novodobé historii vyvrcholily ještě v době existence Sovětského svazu v roce 1988, kdy bylo toto území součástí Ázerbájdžánské sovětské socialistické republiky. K otevřenému ozbrojenému konfliktu o tyto oblasti došlo po rozpadu SSSR, kdy ze strany Arménie proběhla ozbrojená anexe Náhorního Karabachu a sedmi přilehlých ázerbájdžánských okresů, jež dohromady tvoří téměř pětinu území Ázerbájdžánské republiky. V samotném důsledku zde nejde o zamrzlý konflikt v pravém slova smyslu, ale o stav ne válka, ne mír, s pravidelnými vojenskými střety na linii dotyku. Pro Ázerbájdžán a jeho obyvatele se dodnes jedná o velmi citlivou otázku a se ztrátou tohoto území se nechtějí smířit. Proto když počátkem letošního dubna došlo k další eskalaci konfliktu, mnozí obyvatelé Baku a dalších ázerbájdžánských měst projeví podporu své vládě tím, že na domech i na svých autech vyvěsí státní vlajky. Naštěstí po několika dnech ozbrojené střety pozvolna utichly a frekvence naruše-

ní průměří se vrátila do situace před prvním dubnem. V běžném životě občanů Ázerbájdžánu se dubnové události nijak výrazněji neprojeví a neměly ani žádný dopad na mezinárodní obchod v oblasti. Svoji roli však sehrály v zahraničněpolitické rovině.

Jak probíhají jednání s ázerbájdžánskými byznysmeny?

Český exportér musí počítat s tím, že k uzavření kontraktu nestačí telefonická nebo e-mailová komunikace. Tak to bývá samozřejmě i v jiných zemích, ale v případě Ázerbájdžánu to platí dvojnásob. Na e-mail nejsou v drtivé většině případů žádné reakce, a to často ani po navázání osobního kontaktu. To se zpravidla změní, pokud dojde k uzavření kontraktu a exportér se stane jedním z dodavatelů svého ázerbájdžánského partnera. Pro zdárné uzavření obchodu je nezbytný osobní kontakt. Z tohoto důvodu doporučujeme českým firmám účast na veletrzích, které mohou první kontakt se zákazníkem zprostřed-

kovat. Tato forma vstupu na trh však většinou sama o sobě nestačí, proto je důležité, aby exportér, který cítí určitý zájem ze strany ázerbájdžánských partnerů, do země znovu přijel a věnoval se již konkrétním zákazníkům. V navazování kontaktů mezi českými a ázerbájdžánskými partnery pomáhá také kancelář CzechTrade v Baku.

Kdo rozhoduje o přiklepnutí kontraktu?

Ve všech soukromých společnostech rozhoduje o nákupu pouze její majitel. U menších firem to bývá zároveň ředitel, přičemž většinou není problém domluvit si s ním schůzku. Obtížnější je to u velkých soukromých a také státních společností, v takových případech je třeba využít různých známostí, aby vás prezident společnosti nebo její ředitel přijal. Naštěstí tato praxe funguje v zemi poměrně dobře a téměř vždy, byť ne hned, lze nalézt způsob, jak se s nejvyšším vedením společnosti setkat. V případě velkých státních společností se ale český exportér neobejde

KONTAKT DO ÁZERBÁJDŽÁNU

Kancelář agentury CzechTrade v Baku nabízí podporu jak společnostem, které do Ázerbájdžánu teprve hodlají vstoupit, tak i těm, které na tamějším trhu již působí. Kontakt na kancelář je jiri.lukas@czechtrade.cz. ■

bez podpory našeho zastupitelského úřadu, který pomáhá s domluvením schůzky. Dalším specifikem je to, že velké soukromé společnosti jsou často ve vlastnictví vysoce postavených státních úředníků, neboť ti mohou v Ázerbájdžánu legálně podnikat. S tím tak trochu souvisí i ochrana domácí výroby před zahraniční konkurencí. Dondávna bylo prakticky nemožné dovést do Ázerbájdžánu jakýkoli produkt, pokud se podobný výrobek v zemi vyráběl. Od letošního roku to však neplatí, když má dovážený produkt vyšší kvalitu než ten domácí.

Jak byste popsali mentalitu ázerbájdžánských obchodníků?

Místní obchodníci jsou zpravidla velmi příjemní a společensky korektní. V případě, že je nabízený produkt zaujme, dají to hned najevo. Stejně postupují i v opačném případě, tedy pokud o něj zájem nemají. Vždy se však snaží pomoci, například tím, že poskytnou kontakt na někoho jiného, kdo by se o produkt mohl zajímat. Málokdy se stane, že odejdete z jednání s novým potenciálním partnerem s prázdnou. Jistá přímočarost v jednání má však i svoji stinnou stránku, neboť často je obtížné nového partnera přesvědčit, aby se s vámi vůbec sešel. Nemusí to být jen proto, že daný produkt nepatří do jeho sortimentu, ale může už mít jiného dodavatele. Je velmi těžké přesvědčit ázerbájdžánského partnera, aby rozšířil své portfolio nebo dokonce změnil dodavatele. Většinou jej nezajímá ani to, že vám nabízený produkt vykazuje stejnou kvalitu za nižší cenu. Obchodníci jsou totiž velmi konzervativní a jen neradi přijímají změny. Dále je třeba počítat s tím, že zákazník očekává až třicetiprocentní slevu z nabídky. V případě první dodávky mu však zpravidla nečiní problém stoprocentní platba předem. ■

TEXT: TOMÁŠ STINGL
FOTO: CZECHTRADE, PROFIMEDIA

OBCHODNÍ DESATERO PRO ÁZERBÁJDŽÁN

1 KOMUNIKUJTE RUSKY

Jednáním jazykem při styku s cizinci je běžně ruština, kterou ovládá v Ázerbájdžánu téměř každý, zejména lidé ze starší generace. Mladší lidé ovládají také angličtinu, nicméně ruština je běžnějším jednáním jazykem.

2 OPLAŤTE POZVÁNÍ DO RESTAURACE

Ázerbájdžánci jsou velmi pohostinní a příjemní společníci. Pozvání do restaurace je však třeba oplátit. Při neformálních setkáních můžete mnohdy snáze dosáhnout žádoucího výsledku.

3 PŘIJĎTE V OBLEKU

Na jednání se zástupci státní správy chodíte vždy formálně oblečení, tedy v saku a s kravatou. Také na jednání s vedoucími představiteli firem se dostavte vždy ve společenském obleku. Na schůzku s obchodními partnery můžete zejména v letních měsících přijít méně formálně oblečení, avšak vždy upravení. Při neformálních

4 ZPOŽDĚNÍ PARTNERA TOLERUJTE

Na jednání dorazte včas. Může se stát, že váš obchodní partner se naopak opozdí. Vaše přesnost bude určitě oceněna, menší nedochvilnost partnera tolerujte. Mohou ji způsobit například neočekávaná dopravní omezení.

5 ZAČNĚTE NEFORMÁLNÍ KONVERZACÍ

Jednání s ázerbájdžánským partnerem je vhodné zahájit neformálním způsobem. Můžete se například zeptat na zdraví nebo zmínit rozmary počasí (Baku je velmi větrné město). K samotnému tématu schůzky přejděte až později. Okamžité projednávání kontraktu nebo předmětu setkání bude považováno za nezdvořilé.

6 VYHNĚTE SE POLITICKÝM TÉMATŮM

Při jednání se vyvarujte náboženských či politických otázek.

7 VYUŽIJTE MÍSTNÍHO PROSTŘEDNÍKA

Určitě se vyplatí využít služeb místního partnera, se kterým udržujete i neformální styky. Pomůže vám navázat vztahy s vlivnými osobnostmi, jež působí v různých oblastech ázerbájdžánské ekonomiky.

8 ODPOVÍDEJTE POHOTOVĚ

Na jednání se dobře připravte. Protějšek ocení schopnost okamžité reakce na dotazy. Pokud byste museli konzultovat některé otázky v vedením společnosti, považovali by vás za nekompetentního zástupce, s nímž nelze probírat důležité body kontraktu.

Ačkoli je většina obyvatel muslimského vyznání, nejsou nesnášenliví vůči křesťanům. Některé náboženské zvyky a obyčejy však mohou být vnímány citlivě, a proto o nich bez důkladné znalosti nediskutujte. V politické oblasti je třeba se vyhnout například otázce Náhorního Karabachu.

9 BUĎTE TRPĚLIVÍ I MIMO BAKU

V Ázerbájdžánu jsou velké rozdíly mezi hlavním městem a regiony. Zatímco v Baku většinou platí pravidla vžitá v Evropě, v regionech plyne život pomaleji. Domluvit si schůzku s partnerem mimo hlavní město může být obtížnější, je třeba obrnit se trpělivostí.

10 VYHNĚTE SE PROBLEMATICKÝM REGIONŮM

Před návštěvou regionu je vhodné poradit se se zahraničním úřadem České republiky nebo se zahraniční kanceláří CzechTrade v Baku, kde získáte potřebné informace o dopravním spojení nebo o tom, který region je a který není vhodný k návštěvě. Nedo-
poručuje se navštěvovat Náhorní Karabach, jednak z bezpečnostních důvodů, ale také proto, že byste se nemohli vrátit zpět na území Ázerbájdžánu. ■

Zdroj: www.czechtrade.cz

VĚTŠINA ZAHRANIČNÍCH NÁVŠTĚVNÍKŮ, KTERÍ BYLI V BAKU NAPOSLEDY V PRVNÍ POLOVINĚ DEVADESÁTÝCH LET MINULÉHO STOLETÍ, MĚSTO VŮBEC NEPOZNÁVÁ.

DO ZAMBIE MÍŘÍ FARMÁŘI ZE ZIMBABWE I INVESTOŘI Z ČÍNY

Zambie je jednou z nejsympatičtějších zemí subsaharské Afriky. V poslední dekádě drží hospodářský růst kolem pěti procent ročně. Může se pochlubit také něčím, co je v tomhle regionu dvojnásob ceněné: Je to v současnosti země relativně bezpečná a politicky stabilní. Minulý měsíc proto přiletěla do Zambie najít obchodní příležitosti mise českých byznysmenů, kterou vedl ministr zemědělství Marian Jurečka.

Ekonomika Zambie stojí na dvou hlavních pilířích. Nejdůležitější je těžba mědi. Ta zajišťuje tři čtvrtiny veškerého exportu země. Vývoz mědi probíhá kupodivu hlavně pod taktovkou Švýcarska, které je zatím hlavním obchodním partnerem Zambie. V poslední době tam ale roste – stejně jako v jiných zemích černého kontinentu – vliv Číny. V těžebním průmyslu zavládlo mezi čínskými investory a dělníky napětí, horníci opakovaně demonstrovali za zvýšení extrémně nízkých mezd. Napětí gradovalo až do tak

HOŤ HO DO STROJE. V zemědělství se zlepšuje technika, pracovnice mlýna ve městě Luanshya tak může k rozemletí kukuřičných jader využívat moderní drtičku.

tragických případů, jaký se odehrál například v uhelném dolu v Sina-zongwe. Stávkující dělníci tam zabili svého čínského manažera, když na něj poslali důlní vozík.

I druhý klíčový pilíř zambijské ekonomiky, kterým je zemědělství, v poslední době hodně poznamenal

příchod cizinců. V tomto případě jde vloženo o sousedy. Do Zambie začali po přelomu tisíciletí proudit zemědělci ze sousedního Zimbabwe, které zabředlo do hluboké hospodářské krize. Pro Zambii znamenal příchod zkušených farmářů pozitivní změnu. Protože

Zambijská republika

Počet obyvatel:	15 milionů
Rozloha:	753 tisíc km ²
Hlavní město:	Lusaka
Měna:	kwacha (1 ZMK je asi 2,2 Kč)
Růst HDP (2015):	4,3 procenta

Zimbabwe bývalo před krizí v Africe zemědělskou špičkou, imigranti s sebou přinesli léta zlepšované know-how. Popis nastalé situace by tak mohl sloužit jako jazykolam: Zemědělství Zambie zdokonalili zkušební zaměstnanci ze Zimbabwe.

Obrovské farmy pěstují a zpracovávají tabák, bavlnu, různé druhy zeleniny a také ozdobné květiny. Ty jdou v naprosté většině na vývoz. Mentalitě samotných Afričanů by přišlo zvláštní kupovat a dávat někomu kytku. Na „podivné“ zvyklosti západanů ale rádi založili byznys dobře prosperujících květinových velkofarem. ■

V TANZANI PŘIBÝVÁ NOVODOBÝCH BOHÁČŮ

TRADIČNÍ KUMŠT. V Tanzanii působí desítky manufaktur, které šijí špičkové oděvy i pro evropský trh.

I další východoafrický stát, Tanzanie, který byl druhým cílem dubnové obchodní mise, si užívá léta rostoucí prosperity. V posledních letech tanzanská ekonomika povyroste v průměru o šest procent ročně. Oproti vnitrozemské Zambii má Tanzanie výhodu v přístupu k Indickému oceánu. Populace narostla

za pouhých deset let o pětinu a to na víc než 44 milionů lidí. Většina z nich zatím pracuje v zemědělství, důležitý je chov skotu. Hlavně v oblasti nejlidnatějšího města Dáresalám se ovšem rozvíjí už i solidní průmyslová základna. Energetika má teď problém, aby stačila sytit rostoucí hospodářství elektrinou.

Stejně jako v Zambii má i v obchodu s Tanzanií dominantní pozici Švýcarsko, dále samozřejmě lokální mocnost Jihoafrická republika a také Čína. Jak si Tanzanie pozvolna polepšuje, vytvořila se tam čím dál početnější střední třída a také určitá skupina extrémně bohatých lidí. Zejména ti se snaží programově vyhledávat evropské zboží, protože to je v Tanzanii synonymem kvality a protipólem proti levným čínským výrobkům. V tom je nika pro české dodavatele. Do Tanzanie už dává smysl nabídnout i určité luxusní spotřební zboží. Vysoká cena může být paradoxně pro některé novodobé tanzanské boháče velmi přitažlivá. ■

Tanzanská sjednocená republika

Počet obyvatel:	44 milionů
Rozloha:	945 tisíc km ²
Hlavní město:	Dodoma
Měna:	šilink (100 TZS je asi 1 Kč)
Růst HDP (2014):	7 procent

TEXT: TOMÁŠ STINGL
FOTO: PROFIMEDIA

ČESKÁ STRAČENA JE IDEÁLNÍ „TERÉŇÁK“ DO AFRIKY

DRSNĚJŠÍ PROSTŘEDÍ SNESE DOBRĚ ČESKÝ STRAKATÝ SKOT. JE ODOLNĚJŠÍ NEŽ PŘEŠLECHTĚNÉ PLEMENO HOLŠTÝN, KTERÉ ALE I V AFRICE ZATÍM PŘEVLÁDÁ. JE TO STEJNÉ, JAKO BYSTE SI NA ROZBITOU SILNICI VYBRALI MÍSTO ODOLNĚHO TERÉNNÍHO VOZU RYCHLÝ SPORTÁK, PÍŠE ŘEDITEL CHOVATELSKÉHO DRUŽSTVA IMPULS MICHAL BASOVNÍK.

PRVOROZENÁ. Toto je první česká „straka“ narozená v Zambii po embryotransferu.

svědčen, že má český strakatý skot v Africe budoucnost.

JAK SEHNAT PRASKLÝ ŘETĚZ

V případě Zambie nemohu hovorit o konkrétních kontaktech, které nám přinesla nedávná česká obchodní mise. Jak jsem uvedl, pohybujeme se v zemi již od roku 2011. Zcela jiná situace byla v Tanzanii, kde jsme byli poprvé a kde se nám podařilo navázat kontakt na mléčnou farmu s chovem jednoho tisíce krav a s výhledem na dva tisíce dojících krav. Manažer farmy sám projevil zájem o plemeno fleckvieh (české strakaté).

V Zambii jsme doplnili další střípek do mozaiky. Nešlo ani tak o získání nových zákazníků jako o rozšíření portfolia firmy o zemědělskou techniku. Domníváme se, že má Česká republika v tomto směru co nabídnout a byla by škoda nevyužít zájem i dobrých obchodních vztahů, které Chovatelské družstvo Impuls v Zambii vybudovalo. Přestože je naší hlavní náplní šlechtění, řešíme chov skotu s našimi zákazníky vždy komplexně. Bez adekvátní krmivové základny nemá příliš velký význam investovat do kvalitní genetiky. Produkce odpovídajícího množství krmiva v požadované kvalitě se neobejde bez zemědělské techniky. Nabídka služeb je v Africe přece jenom na hony vzdálena Evropě. Nežrídka sklouzne hovor při návštěvě farmy od šlechtění k prasklému řetězu lisu, na který již farmář čeká pět týdnů. A vy máte dvě možnosti – buď dopijete pivo, pokýváte hlavou a odjedete, nebo začnete přemýšlet nad tím, kde ten řetěz sehnat. ■

PŘI NEDOSTATKU KRMIVA SNÍŽÍ PRODUKCI MLÉKA, ALE PŘEŽIJE. PŘEDNOSTÍ ČESKÉHO STRAKATÉHO SKOTU JE NAVÍC PRODUKCE VELMI KVALITNÍHO MASA.

Chovatelské družstvo Impuls z Bohdalce se zabývá šlechtěním českého strakatého skotu (označovaného rovněž jako fleckvieh či simental). Obchodní potenciál tvoří plemeno samotné. V Zambii se pohybujeme od roku 2011. Nejednou jsme byli svědky toho, jak dopadne špičková genetik v podobě nejvýkonnějších plemen skotu v nevyhovujících podmínkách. Český strakatý skot je naopak univerzální plemeno, které je právě vhodné i do tvrdšího prostředí. Při nedostatku krmiva sníží produkci mléka, ale přežije. Významnou předností českého strakatého skotu je navíc produkce velmi kvalitního masa.

LAND ROVER MEZI SKOTEM

Světově nejrozšířenější, nejvýkonnější, ale rovněž na podmínky

prostředí nejcitlivější plemeno skotu vyšlechtěné pro produkci mléka je holštýn. Produkce mléka je u tohoto plemene již natolik geneticky upevněna, že zvířata produkují mléko i v případě nedostatku krmiva. Výsledkem jsou zubožená zvířata neschopná další reprodukce.

Pokud bych to měl vysvětlit úplným laikům, přirovnal bych plemeno holštýn k automobilu značky Porsche. Můžete jet velmi rychle, ale ne po dálnici D1. Pokud se přesto po D1 proženete rychlostí 200 kilometrů v hodině a budete mít to štěstí, že se auto nerozsype, utratíte dost peněz v servisu. Samozřejmě můžete jet i pomaleji, potom ale nemá význam Porsche kupovat. Plemeno české strakaté je Land Rover. Porsche nedožene, ale D1 zvládne levou zadní, a když

bude nejhůř, vezmete to přes pole. Bonusem je kufr, ve kterém převezete paletu cihel (neboli masná užitkovost českého strakatého skotu).

Je s podivem, že lidé, kteří se pod africkým sluncem prohánějí v terénních automobilech, nabízejí místním farmářům ke zvýšení mléčné užitkovosti plemeno holštýn, jehož potenciál nedokážou plně využít ani někteří chovatelé v České republice. Nevím, proč tomu tak je, ale pokouším se to změnit. Jsem pře-

BÝČÍ „BRÝLE“ PROTI SLUNCI

Při výběru býků do Afriky je nutné zohlednit i pro Evropu naprosto nepodstatnou drobnost. Tou je zbarvení kolem očí, které významně snižuje výskyt rakoviny rohovky. ■

TEXT A FOTO: MICHAL BASOVNÍK
ŘEDITEL CHOVATELSKÉHO DRUŽSTVA IMPULS

TANZANIE A ZAMBIE PŘEDSTAVILY ŠANCE V ZEMĚDĚLSTVÍ

VĚTŠINA OBYVATEL VÝCHODOAFRICKÝCH ZEMÍ PRACUJE V ZEMĚDĚLSTVÍ, PŘESTO ALE HROZÍ, ŽE BRZY NEDOKÁŽOU NASYTIT SVOJE RYCHLE ROSTOUCÍ POPULACE. OBCHODNÍ MISE ČESKÝCH FIREM VEDENÁ MINISTREM ZEMĚDĚLSTVÍ MARIANEM JUREČKOU NABÍDLA VÝCHODNÍ AFRICE POMOC V MODERNIZACI ZEMĚDĚLSTVÍ.

TABÁK. Jeho zpracování si čeští obchodníci prohlédli na farmě Zambezi Ranching and Cropping.

styl a spotřební návyky," uvedl ministr zemědělství Marian Jurečka při své nedávné už třetí pracovní cestě do států jižně od Sahary.

TROPICKÉ PLODINY I TECHNIKA PRO ELEKTRÁRNY

Důkaz, že české firmy mají šanci v Africe uspět, si už například vloni ověřil ministr Marian Jurečka na slavnostním otevření pivovaru v Etiopii. Na stavbu dodávaly komponenty výhradně české firmy. Jistým specifikem států subsaharské Afriky přitom je právě to, že návštěvy na vysoké politické úrovni mají schopnost otevírat dveře i soukromému sektoru. Letošní návštěvu ministra Jurečky tak doprovázela delegace složená také ze zástupců českého ministerstva zahraničních věcí, ministerstva průmyslu a obchodu, České exportní banky, Exportní garanční a pojišťovací společnosti a firem působících v zemědělském sektoru.

V Tanzanii ministr jednal se svým protějškem Mwiguluou Nchembou. Oficiální jednání měla umožnit prvotní představení zemědělského a potravinářského sektoru obou zemí a také úvodní navázání kontaktů. Zastupitelský úřad ČR v Nairobi uspořádal pro setkání

tanzanských a českých zemědělských firem speciální obchodní fórum.

V Zambii mohla česká delegace navázat na již existující přátelské vztahy ministra Jurečky s jeho tamějším ministerským protějškem Lubindou. Jednalo se mimo jiné o možnostech výměny výzkumných pracovníků, vzdělávání farmářů na českých středních i vysokých školách, českých zkušenostech na poli tropického zemědělství a schopnostech českých firem uzpůsobit nabídku podmínkám v afrických zemích. Šance jsou i v dodávkách pro fotovoltaiku, hydroenergetiku i bioplynové stanice.

V Zambii bylo mimo jiné uspořádáno obchodní fórum, které zorganizoval český zastupitelský úřad z Harare. Akce se konala u příležitosti zemědělské výstavy Agritech Expo v Chisambě. Lukrativnost zambijského trhu nejen

v zemědělství potvrzuje letošní účast 156 vystavovatelů a 15 tisíc návštěvníků na tomto veletrhu. Svůj národní stánek zde mělo například i Německo. Část výstavy byla věnována energetice. Zejména po takzvaných ostrovních systémech je mezi zambijskými farmáři vysoká poptávka.

AFRIČANÉ POCHVÁLILI TRAKTORY ZETOR

Obchodní úspěchy v Tanzanii a Zambii mají také Číňané, Turci nebo Indové. Česká značka má ale v obou východoafrických státech své dobré jméno a tradici, je na co navazovat. To se ostatně ukázalo i při poslední návštěvě, kdy česká delegace slyšela pozitivní ohlasy na traktory značky Zetor. Místní partneři ve východní Africe navíc kladně vnímají fakt, že Česká republika nemá žádné geopolitické ambice.

„Zambie nepotřebuje navyšovat rozvojovou pomoc, je třeba

FÓRUM. Ministr Jurečka navázal na kontakty, které má už z dřívějšíka se svým zambijským protějškem Lubindou.

nistr zemědělství Given Lubinda. K síle afrického trhu podotýká jeho český protějšek Marian Jurečka: „Teď je čas k rozvíjení obchodní spolupráce se státy Afriky. Tento kontinent má potenciál, mohl by vyrábět a dodávat potraviny do celého světa. Právě proto by se zde mohla velmi dobře uplatnit česká technika, technologie i kvalitní české potraviny. Ve zdejšímu regionu už úspěšně působí naši evropská sousedé a my bychom mohli také nabídnout vysoce kvalitní výrobky i technologie na vysoké úrovni," uvedl Jurečka. ■

více podporovat soukromý sektor a rozvoj založený na obchodní spolupráci," podotýká k vzájemným obchodním vztahům zambijský mi-

TEXT: TEREZA ČERNÁ
ODBOR ZAHRANIČNÍ OBCHODNÍ SPOLUPRÁCE
MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ ČR
FOTO: MZV ČR

LÍBÍ SE MI NÁPAD POSTAVIT UKÁZKOVOU FARMU, ŘÍKÁ STROJAŘ

JAKÁSI VZOROVÁ FARMA, KTERÁ BY FUNGOVALA V ZAMBII JAKO SHOWROOM ČESKÉ ZEMĚDĚLSKÉ TECHNIKY. TO JE JEDEN Z NÁPADŮ, KTERÝ ZAUJAL - ZATÍM V ROVINĚ ÚVAH - TUZEMSKÉ STROJAŘE PŘI MISE DO VÝCHODNÍ AFRIKY.

Mezi českými byznysmeny, kteří doprovodili ministra zemědělství Mariana Jurečku na cestě do Zambie a Tanzanie, byli mimo jiné zástupci strojařských společností Farmet, JK Machinery nebo firmy Zemědělská a dopravní technika. „Především Zambie má obrovský obchodní potenciál v oblasti zemědělské techniky a energetiky. Pokud mohu hovořit o potenciálu ve svém oboru, kterým je hydroenergetika a hydrotechnika, jsou zde nezměrné příležitosti. Při osobních setkáních s lidmi z nejvyšších míst včetně zambijského ministra pro hydroenergetiku mi byl velký zájem potvrzen. Dalším signálem byla také jednání se samotnými farmáři, kteří vlastní a budují velké nádrže pro zavlažování," říká Stanislav Jurga, vedoucí divize MAS Hydro ve společnosti Kovosvit MAS.

Toho také zaujal originální nápad, o kterém se během mise mluvilo. „Velice se mi zamlouvá projekt Referenční česká farma, která by měla sloužit jako showroom české zemědělské techniky. Farma by hospodařila s částečným vlastním přísunem elektrické energie z přírodních

VODNÍ ENERGIE. Čeští strojaři zkoumali i možnosti v zambijské hydroenergetice.

zdrojů," uvedl Stanislav Jurga. Tuto myšlenku velmi vítají a podporují také zambijské úřady. Česká strana ale v tuto chvíli zatím hledá, jak podobný nápad případně uskutečnit, aby to bylo v souladu s evropskými pravidly a omezeními pro podporu exportu.

Během mise se delegace setkala s chválou na české traktory Zetor, s nimiž už mají zemědělci na východě Afriky dobrou zkušenost. „Oblast východní Afriky zaznamenává rozvoj agrosektoru v oblasti mechanizace, zvyšování technologické úrovně a rozšiřování obdělávaných polnohospodářských ploch," komentuje další potenciál regionu Margaréta Víghová, ředitelka úseku korporátní komunikace společnosti Zetor Tractors.

Stanislav Jurga podotýká, že ho překvapila mimo jiné rozloha zemědělských areálů. „Mise v těchto zemích Afriky mi otevřela oči. Množství farem má rozlohu třeba 20 krát 50 kilometrů i víc. V mnohých případech bychom se mohli učit. Při návštěvě velkého veletrhu Agritech EXPO a při setkání s místními farmáři i s lidmi z vlády Zambie jsem si uvědomil, jak důležité je podílet se velmi rychle na rozvoji této země a začít brzy obchodovat. Ostatní světové firmy již začínají," míní Stanislav Jurga. ■

TEXT: TOMÁŠ STINGL
FOTO: KOVOSVIT MAS

Tanzanie i Zambie jsou stabilními vstupními branami do rychle se rozvíjejícího regionu východní Afriky. V případě Tanzanie je navíc výhodou přístav Dáresalám, který zajišťuje tranzitní překladiště určené vedle Zambie například i pro Ugandu. Zemědělství je ve 44milionové Tanzanii nejdůležitějším sektorem ekonomiky. Vytváří čtvrtinu HDP země, zajišťuje

85 procent vývozu, zaměstnává 80 procent pracovní síly. Obdělávaná půda přitom představuje pouze 25 procent z celkového potenciálu Tanzanie a v případě Zambie je to dokonce pouhých 14 procent. Bez zavádění moderních zemědělských postupů a mechanizace tak Tanzanie ani Zambie nejsou schopny využít potenciál, který zemědělství pro rozvoj jejich

ekonomik nabízí. A vzhledem k populačnímu růstu ani nemusí být do budoucna schopny nasytit vlastní obyvatelstvo.

„Naše proexportní strategie je směřována na rozšíření českého exportu více mimo Evropskou unii. Afriku vnímám jako vhodnou alternativu, roste kupní síla, roste autentická střední třída, je zde vysoká urbanizace, mění se životní

V ETIOPII ČEŠI POMOHOU S VODOU I KÁVOU

AFRICKÁ ETIOPIE PATŘÍ K ZEMÍM, KAM PRIORITYNĚ SMĚŘUJE ČESKÁ ROZVOJOVÁ POMOC. RUKU V RUCE S TÍM JDOU NA TAMĚJŠÍ TRH I ČESKÉ FIRMY. TŘEBA SPOLEČNOST AQUATEST PŮSOBÍ V OBLASTI VODOHOSPODÁŘSTVÍ, FIRMA MAMA COFFEE ROZJÍŽDÍ PROJEKTY V PĚSTOVÁNÍ KÁVY.

Propojení byznysu a neziskové sféry může české firmy zanést do nevidaných končin a situací. Svě by o tom mohl vyprávět například Jiří Šíma z firmy Aquatest, který momentálně působí v etiopsko-české společnosti s názvem Aquacon Engineering. Ta sídlí v etiopském hlavním městě Addis Abebě. V čem může být zapojení Aquatestu do rozvojových projektů inspirací pro další české firmy?

Zatímco zprávy v médiích vykreslují Afriku především jako kontinent chudoby a válečných konfliktů, mnoho afrických zemí naopak nastupuje cestu poměrně rychlého rozvoje, byť cesta ke stabilní ekonomice je mnohdy dlouhá a trnitá. Rozvíjející se trhy v zemích, jako je Etiopie, ale představují pro západní firmy velkou příležitost. Transformační proces ekonomiky, zemědělství a celkové infrastruktury země generuje velkou poptávku po expertech z různých oborů a otevírá možnosti zapojení firem napříč sektory.

Právě v Etiopii také dlouhodobě působí Česká rozvojová agentura (ČRA). Etiopie je jednou z takzvaných programových zemí, kam priorityně směřuje česká rozvojová pomoc. V posledních letech se přitom do rozvojových projektů stále více zapojují i partneři ze soukromého sektoru a vznikají tak inovativní koalice mezi rozvíjející se místní státní správou, českými podnikateli a zkušenými neziskovými, jako je třeba Člověk v tísni. „My máme často tendenci striktně oddělovat neziskový a byznys sektor,“ říká Jiří Šíma z firmy Aquatest. „Neziskové projekty, které jsou zaměřené na to, aby si například ženy začaly mýt ruce, jako

by neměly nic společného s projekty, kde například někdo vypracuje dodavatelský plán. Ty věci se ale téměř vždy překrývají a má smysl je dělat partnersky, společně. To je právě to, co můžeme nabídnout, jak můžeme vytvořit reference pro české firmy, jak můžeme aktivně podpořit jak podnikatelské prostředí, tak celkový rozvoj země,“ dodává.

UŽ OD OSMDESÁTÝCH LET

Aquatest je právě jednou z firem, která se nebála projektů s přidanou hodnotou rozvojové spolupráce a expanze do neznámých vod. Nyní je to už 32 let, co působí na etiopském trhu a s Českou rozvojovou agenturou spolupracuje v podstatě od jejího vzniku v roce 2008. Aquatest vznikl privatizací státního podniku Stavební geologie, který se od šedesátých let zabýval průzkumem zdrojů podzemních vod pro vodohospodářské plánování. Dnes se jedná o jednu z největších firem v oblasti vodohospodářských služeb a ochrany životního prostředí, věnuje se také sanaci starých ekologických zátěží a nabízí své služby v sektoru průmyslu, například developerům při ekologických auditech.

Aquatest má dnes 250 zaměstnanců a v loňském roce vznikla přímou v Etiopii firma Aquacon Engineering, ve které působí právě Jiří Šíma

z vedení Aquatestu. Firma má ale etiopského ředitele a čeští podnikatelé zde čerpali především ze svých dlouhodobých vazeb v regionu. „Já sám jezdím do Etiopie už od roku 1984 – tenkrát to byla jediná možnost, jak získat pas a odjet,“ usmívá se Šíma. Dlouhodobé působení v zemi je přitom jednou z největších deviz jeho firmy – jeho letití etiopští spolupracovníci jsou dnes v čele důležitých státních institucí a na klíčových ministerstvech, a aktivity Šímy a jeho kolegů tak mohou v nemalé míře směřovat také k práci s nezbytnou etiopskou legislativou a poradenstvím při nastavování legislativního rámce.

40 MILIONŮ DOLARŮ NA PODZEMNÍ VODY

Přenos know-how a transformační zkušenosti jsou v zemích jako Etiopie velmi cenné. Ekonomika roste, ale nastavit legislativní rámec všech nezbytných procesů tak, aby se tomuto růstu flexibilně přizpůsoboval, není vždy jednoduché. „Například v oblasti rozvoje měst a infrastruktury existuje v Etiopii legislativa, ale nevyužívá se, územní plánování je hrozně překotné,“ vysvětluje Jiří Šíma. „Cílem jednoho z našich menších projektů je proto ve spolupráci s partnerskou organizací na místě vytvořit tréninkové

centrum, které zaměstnancům státních institucí i soukromých firem v Etiopii nabídne nezbytné know-how. Zaměřujeme se na školení pracovníků na regionální úrovni – aby věděli, co vlastně mají po zpracovatelských územních plánu chtít,“ přibližuje jeden ze svých plánů.

Větším projektem, který firma Aquatest v Etiopii nedávno dokončila, byla studie s názvem „Proveditelnost využití technologického souboru pro identifikaci a ocenění mělké podzemní vody pro umělé zavlažování rodinných farem“, která byla dokončena loni v říjnu a podpořena finančními prostředky České rozvojové agentury. Studie proveditelnost tvoří zhruba polovinu objemu prostředků, které ČRA vydává na projekty realizované ve spolupráci s neziskovým sektorem. Zkušenosti spolupráce s ČRA nakonec vedly i k založení firmy Aquacon, která spojila etiopské a české zaměstnance. „Do Etiopie proudí 40 milionů dolarů ročně na rozvoj podzemních vod a vybudování vodohospodářské infrastruktury. Pro nás je to tedy jedinečná příležitost, jak se spojit s místními lidmi a zúročit všechny naše zkušenosti,“ přibližuje Šíma.

Oblast transformace zemědělství je obecně jednou z oblastí, která skýtá mnoho příležitostí pro české

ŽÍZEŇ. Etiopie nutně potřebuje budovat vodohospodářství, zemi navíc letos zasáhlo nejhorší sucho za poslední desetiletí.

snadno pěstovat v bio kvalitě. Příležitost je zde tedy například pro dodavatelské firmy v potravinářství, které potřebují uspokojit čím dál tím větší poptávku po tomto typu produktů v Evropě.

A co by Jiří Šíma jako zkušený podnikatel v oblasti rozvojových projektů poradil dalším firmám, které by se do této oblasti chtěly zapojit? „Alfou a omegou je podle mne dlouhodobá přítomnost v zemi a znalost prostředí. To neplatí jenom pro firmy, to vám mohou potvrdit i neziskové organizace. Ty profesionální mají obrovskou znalost místního prostředí, ze které právě i firmy mohou čerpat. Často se stane, že si někdo řekne – tohle děláme už dlouho, tak pojďme někam jinam, za něčím novým. Ale ta dlouhodobost, vytváření a prohlubování vztahů, to je největší devíza – nejlépe se přece pracuje tam, kde to dobře znám.“

Tento názor potvrzuje i Michal Kaplan, ředitel České rozvojové agentury: „Česká republika patří spíše k menším dárcům, objem prostředků na rozvojovou spolupráci samozřejmě není srovnatelný například s americkou agenturou USAID nebo jinými zavedenými dárci. Ale lze to vynahradit právě tím, že nabídneme něco, co někdo jiný neumí. Třeba právě přenos specifického know-how, transformační zkušenosti. A dlouhodobá přítomnost a znalost prostředí je naprosto zásadní. To, že našim partnerům v rozvojovém světě rozumíme a známe jejich potřeby, je základem úspěchu rozvojové spolupráce vůbec,“ vysvětluje Michal Kaplan. ■

TEXT: MARIE HEŘMANOVÁ
MANAŽERKA KOMUNIKACE
ČESKÉ ROZVOJOVÉ AGENTURY
FOTO: ARCHIV

V ETIOPII JE VELMI SNADNÉ VYPĚSTOVAT KÁVU, KTERÁ V EVROPĚ PONESE PŘÍVLÁSTEK „ORGANICKÁ“, PROTOŽE SYNTETICKÁ HNOJIVA JSOU MÍSTNÍM FARMÁŘŮM CIZÍ.

firmy a experty. Například právě v Etiopii vznikla státní agentura Agriculture Transformation Agency, s níž Aquatest úzce spolupracuje. Jsou zde ale příležitosti i pro firmy jiného zaměření. Nabízí se zde spolupráce při zavádění pěstování nových plodin, chov dobytka nebo třeba program zaměřený na družstevnictví,

vývoj a nákup a prodej zemědělských produktů.

MAMA COFFEE JDE PRO ORGANICKOU KÁVU

Na africký trh poslední dobou vstupují i další čeští hráči. Česká rozvojová agentura například letos schválila dva projekty české

společnosti Mama Coffee zaměřené – jak jinak – na pěstování kávy. V Etiopii je totiž velmi snadné vypěstovat kávu, která v Evropě ponese přívlástek „organická“, protože syntetická hnojiva jsou místním farmářům cizí. A netýká se to jenom kávy, ale i dalších zemědělských plodin, jež zde lze

KONTAKT DO ETIOPIE

Firmy, které mají zájem se přihlásit do některého z programů České rozvojové agentury, se mohou informovat na stránkách www.czda.cz nebo i prostřednictvím osobní konzultace. Experti ČRA jsou připraveni nejen poradit, ale také zprostředkovat kontakt s již zkušenými podniky, jako je třeba právě firma Aquatest. ■

SPOLUPRÁCE S PERU SAHÁ OD VÝROBY HNOJIVA AŽ PO BOJ PROTI DROGÁM

ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE ČESKA A PERU ZAHRNAJE ŠIROKOU ŠKÁLU OBORŮ. S ČESKOU POMOCÍ VYROSTLY SKLENÍKY V REGIONU CUSCO A V OBLASTI AMAZONIE SE PĚSTUJÍ LÉČIVÉ ROSTLINY. ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE ZAČÍNÁ BÝT DVOJNÁSOB DŮLEŽITÁ TEĎ, KDYŽ SE PERU SNAŽÍ ZLOMIT PROPAD EXPORTU.

V regionu Latinské Ameriky je Peru tradičně jedním z příjemců české zahraniční rozvojové spolupráce, která je v posledních letech poskytována formou takzvaných malých lokálních projektů. Ty spočívají ve financování rozvojových aktivit, kdy jsou partnerem během zhruba osmiměsíčního realizačního období v případě Peru nejčastěji místní neziskové organizace a asociace zemědělských producentů na místní úrovni.

Pro letošní rok je novinkou spolupráce s Národním ústavem pro výzkum ledovců a horských ekosystémů s názvem INAIGEM, který jako nová mezioborová státní instituce vznikl v roce 2015. Ve spolupráci s ním a jeho týmem expertů je letos realizován projekt „Výzkum sesuvů půdy za účelem omezení rizik a adaptace na klimatické změny ve vysokohorském prostředí Peru“, který navazuje na dřívější aktivity českých geologů v regionu. Náplní projektu je tvorba geologických profilů sesuvů půdy a vytvoření systému včasného varování. Výsledkem bude vyznačení bezpečných zón a únikových cest k prevenci škod a obětí na životech. Součástí bude též komunikační kampaň ve vztahu k místnímu obyvatelstvu ve spolupráci s provinční vládou Carhuaz. Projekt tak pokrývá česká hlavní prioritní témata rozvojové spolupráce ve vztahu k Peru, kterými jsou civilní ochrana, ochrana životního prostředí a sociální rozvoj. Navíc do něho bude vloženo české know-how díky úzké spolupráci v terénu s vedením

Ústavu struktury a mechaniky hornin Akademie věd ČR. Tím je zaručeno použití těch nejmodernějších technologií a exaktních postupů.

PERUÁNSKÝ EXPORT JE V KRIZI, POMOCÍ MAJÍ INOVACE

V posledních měsících se vládní instituce, neziskové organizace i podnikatelské svazy intenzivně zabývají otázkou, jak překonat pokles peruánského exportu, který se nachází na nejnižší úrovni od roku 2009. Nežrídka se hovoří o exportní krizi. Velká shoda přitom panuje ohledně východiska, kterým je modernizace výrobních kapacit

s vážnou ambicí zařadit se do roku 2021 mezi země OECD umožní zajistit maximální potravinovou soběstačnost a bezpečnost a zvýšit přidanou hodnotu svého agrárního a potravinářského exportu. V oblasti udržitelného a efektivního zemědělství, ale i akvakultury se tak rýsuje možnost spolupráce s Českou republikou. Vizí Peru je též zvýšit přidanou hodnotu v proexportním dřevozpracujícím průmyslu, kde disponuje velkým potenciálem a kde bude důležité zajistit udržitelnost lesních porostů, přičemž mezinárodní asistence bude jistě žádána.

kilometrů po neasfaltovaných cestách bez dostupnosti veřejné dopravy a v nadmořské výšce nad 3200 metrů. Jejich místní ekonomika je založena na samozásobitelství. Obyvatelé se věnují chovu morčat, která již od civilizace Inků představují v této oblasti klíčový zdroj obživy. Přístup k telefonní či mobilní síti a elektrické energii je úkolem pro budoucnost. Zároveň dochází k vnitrostátní migraci do velkých měst, které tento nápor těžko zvládají vzhledem ke geografickým limitům i omezeným inženýrským sítím. V tomto rozvojovém

PROJEKT SPOČÍVAL V DAROVÁNÍ VYCVIČENÉHO PSA PRO DETEKCI DROG A NA TO NAVÁZALO ŠKOLENÍ PERUÁNSKÝCH SPECIALISTŮ A PSŮ VE VÝCVIKOVÉM STŘEDISKU V SEVEROČESKÝCH HEŘMANICÍCH.

a zefektivnění výroby zaváděním inovativních technologií. Zejména je v této souvislosti zmiňováno zemědělství a potravinářství. Též pokud se podíváme na produkty, které Česká republika z Peru dováží, na předních místech se nachází ovoce (vinná réva, avokádo, fíky, citrusy), káva, rybí konzervy, zelenina a luštěniny, v mnohých případech s nízkým stupněm zpracování. Peru má na mezinárodní úrovni zájem o takové projekty, které přinesou know-how, postupy a technologie, jež zemi

MALÉ PROJEKTY PRO REGION CUSCO

K naplňování této priority do značné míry též sloužily české malé lokální projekty v Peru v letech 2013 a 2014, realizované v periferní andské oblasti v regionu Cusco. Ten je sice proslavený zahraničním cestovním ruchem, ale jeho pěkně upravená městečka na turistických trasách ostře kontrastují s izolovanými oblastmi, které patří k nejhudším na celonárodní úrovni. Jsou od měst vzdáleny desítky

kontextu proběhly ve venkovských komunitách Patacancha (2013) a Churo (2014) české malé lokální projekty zaměřené na zemědělský rozvoj. Týkaly se například výstavby skleníků a vybudování zařízení pro výrobu hnojiva a hydroponické pěstování. Navazující pomoc pak byla poskytnuta v oblasti základní zdravotní péče, která rovněž není v lokalitě samozřejmostí.

V tomtéž období proběhly zároveň projekty v peruánské Amazonii, které byly zaměřeny na efektivní

HORSKÉ OBLASTI. Značná část české rozvojové pomoci směřuje do And, protože místní regiony patří k nejhudším v Peru.

pěstování amazonských léčivých rostlin (například takzvaného „kočičího drápu“). Ty mohou být v podobě čajů a extraktů s úspěchem uplatněny na místních i zahraničních trzích. Cílovou skupinou byla v tomto případě izolovaná domorodá komunita.

HLEDAT DROGY POMÁHÁ ČESKÝ PES

S tématem udržitelného zemědělství je úzce provázán další okruh malých lokálních projektů, které

reagují na problematiku nelegální produkce a pašování drog. Do tropické oblasti Tingo María, která byla v tomto ohledu v minulosti neblaze proslulá a která je předmětem vládních strategií alternativního rozvoje, směřovaly české malé lokální projekty Cesta kaka v obci Huayhuantilo a jejím okolí (2014) a Zlepšení technologie pěstování kaka v obci Pumahuasi (2015). Projekty byly realizovány místními asociacemi zemědělců, pěstitelů kakaovníků, respektive producentů

kakaa. K zúrodnění půdy, která se kvůli výskytu koky vyznačovala sníženým pH, byly uplatněny české zemědělské postupy zahrnující mimo jiné kompostování. Ke zpracování kakaových bobů byly vybudovány fermentační bedny a projekt pokrýval celý pěstitelský cyklus, kdy byly mimo jiné předány znalosti v oblasti šlechtění a roubování. Projekt byl proveden v úzké spolupráci s vedením Lesnické a dřevařské fakulty Mendelovy univerzity v Brně. Jeden z projektů

se též věnoval rozvoji agroturistiky a její propagaci v zájmu diverzifikace místní ekonomiky.

Díky dalšímu malému lokálnímu projektu se též podařilo nastartovat dlouhodobou spolupráci v protidrogovém boji mezi celními správami obou našich zemí. Projekt tehdy (v roce 2012) spočíval v darování vycvičeného psa pro detekci drog a na to navázalo strategičtější dialog a školení peruánských specialistů a psů ve výcvikovém středisku v severočeských Heřmanicích. ▶

ZEMI ZASÁHL EL NIÑO

Významnou prioritou české zahraniční rozvojové spolupráce s Peru je ochrana životního prostředí. V závěru roku 2014 byla Lima hostitelskou zemí Konference stran úmluvy OSN o změně klimatu, které se za Česko zúčastnila oficiální delegace. Peru se od té doby profiluje jako významný hráč na regionálních i světových fórech v oblasti životního prostředí. Tato mezinárodní pozice ostatně odpovídá křehkosti peruánských ekosystémů zahrnujících extrémně suché pobřeží, Amazonii a oblast velehor And s teplotními výkyvy (včetně ranních mrazů) a nepředvídatelnou úrodou v zemědělství. V brzké době se může stát problematické zajištění přístupu k pitné vodě. Též těžba nerostných surovin narušila v mnohých oblastech krajinu, což si vyžádá projekty na revitalizaci krajiny, kde Česká republika může sdílet zkušenosti.

EL NIÑO. Klimatický efekt stál mimo jiné za zkázou tohoto mostu v regionu Tumbes.

K SYSTÉMU ODPADNÍCH VOD MÁ PŘÍSTUP JEN NECELÝCH 85 PROCENT OBYVATELSTVA, MIMO MĚSTA DOKONCE JEN 15 PROCENT.

Mnohé oblasti se potýkají s povodněmi, hrozivými sesuvy půdy, problémy s odpadovým hospodářstvím, kdy například k systému odpadních vod má přístup jen necelých 85 procent obyvatelstva a ve venkovských oblastech dokonce jen 15 procent. Peru letos navíc zasáhl klimatický fenomén El

Niño. Ač nakonec dosáhl menší než očekávané intenzity a v současnosti již odeznívá, zemědělcům stihl způsobit nemalé škody a výkyvy v zemědělském cyklu. Vedle těchto obtížně předvídatelných faktorů ale velkou roli v Peru hraje i ekologické vzdělání, což se týká zejména nakládání s pevným odpadem domácno-

stí, kdy třídění rozhodně není ani ve velkých městech samozřejmostí.

Právě na to se snaží reagovat letošní další malý lokální projekt s názvem Dům environmentální výchovy ve městě Tingo María, realizovaný v tropické části Peru. Pozemek pro výstavbu domu poskytne místní Národní zemědělská univerzita

tropů. Smyslem projektu je nabídnout dětem a mládeži mimoškolní výuku v ochraně životního prostředí a poskytovat širší veřejnosti konzultace v ekologických záležitostech. Na zahradě, která bude součástí projektu, pak má probíhat praktická výuka v ekologickém pěstování a chovu. Počítá se přitom s dlouhodobou asistencí studentů Mendelovy univerzity v rámci jejich odborných stáží. ■

TEXT: JAN VEJMEJKA, TAJEMNÍK PRO EKONOMICKOU A ROZVOJOVOU SPOLUPRÁCI, ZÚ LIMA
FOTO: PROFIMEDIA

PROJEKTY V PERU MAJÍ TRADICI UŽ OD DEVADESÁTÝCH LET

Česká republika má s rozvojovými projekty v Peru bohaté zkušenosti. Kromě uvedených projektů posledních let probíhaly v minulosti další rozvojové aktivity jak na základě malých lokálních, tak větších projektů s několikaletými časovými rámci. Šlo například o výzkumné aktivity českých geologů v peruánských velehorách Andy od roku 1996, které byly věnovány geologickým a ledovcovým pohybům spojeným s riziky sesuvů a povodní.

Další české výzkumné aktivity a spolupráce s univerzitami probíhaly v regionu Arequipa už od roku 1990 v oblasti monitoringu vodních toků. Pod vedením geografického a geologického institutu UK v Praze byly detailně geodeticky zmapovány prameny Amazonky a výsledky publikovány v odborných materiálech. Další navazující výzkumný projekt se zabýval riziky vyplývajícími z klimatických změn, kdy byly peruánskému

hydrometeorologickému ústavu poskytnuty české měřicí přístroje. V letech 2003 až 2010 Česká geologická služba realizovala rozsáhlé projekty v regionu Piura, jejichž předmětem byl výzkum geomorfologických a hydrogeologických podmínek v povodí řeky Piura ke snížení environmentálních faktorů omezujících sociální a ekonomický rozvoj regionu a k hodnocení přírodních rizik v povodí řek Chiry a Piury. ■

ČESKO SE SBLÍŽÍ S PORTUGALSKY MLUVÍCÍMI ZEMĚMI

ČESKÁ REPUBLIKA ŽÁDÁ O STATUS POZOROVATELE VE SPOLEČENSTVÍ PORTUGALSKY HOVOŘÍCÍCH ZEMÍ. TO BY MOHLO ZLEPŠIT PŘÍSTUP ČESKÝCH FIREM DO DEVĚTI ZEMÍ, KTERÉ DOHROMADY PŘEDSTAVUJÍ TRH S VÍCE NEŽ ČTVRT MILIARDOU LIDÍ.

Vláda České republiky začátkem března odsouhlasila návrh ministerstva zahraničních věcí, aby se Česko ucházelo o status pozorovatele ve Společenství portugalsky hovořících zemí neboli Comunidade dos Países de Língua Portuguesa (CPLP). Přistoupením k této organizaci, která vznikla v roce 1996, Česká republika získá nové možnosti při rozvíjení vztahů s celkem devíti státy. Kromě Portugalska a Brazílie se jedná o Východní Timor, Kapverdy, Guineu-Bissau, Mosambik, Angolu, Rovníkovou Guineu a Svatý Tomáš a Princův ostrov. Celkem toto společenství zahrnuje přes dvě stě padesát milionů obyvatel žijících na čtyřech kontinentech.

Řada z členských zemí CPLP patří mezi současné či potenciálně velmi zajímavé ekonomické partnery České republiky, která v nich přitom nemá, s výjimkou Portugalska a Brazílie, své rezidentní diplomatické zastoupení. V minulosti, za bývalého Československa, se tuzemské podniky podílely v řadě těchto portugalsky hovořících neboli lusofonních zemí na investičních projektech, zejména v oblasti energetiky, stavebního průmyslu a strojírenství. Současný český export do zemí CPLP dosahuje objemu 22 miliard korun ročně a má značný potenciál růstu.

Společenství portugalsky hovořících zemí

Země	Počet obyvatel (v milionech)
Brazílie	205
Mosambik	25
Angola	17
Portugalsko	10,5
Guinea-Bissau	1,5
Rovníková Guinea	1,5
Východní Timor	1,2
Kapverdy	0,5
Svatý Tomáš a Princův ostrov	0,2

MOSAMBIK. Bývalá nejlidnatější portugalská kolonie v Africe měla po získání nezávislosti v roce 1975 rozsáhlé obchodní styky s Československem.

V SUBSAHARSKÉ AFRICE JE PORTUGALŠTINA TROJKOU

Od získání pozorovatelského statusu v CPLP si Česká republika slibuje nejen zintenzivnění vztahů s Portugalskem coby důležitým partnerem v rámci Evropské unie, což je současně i motor vzájemné spolupráce všech lusofonních zemí, ale i s Brazílií, pátou nejlidnatější zemí světa. Platforma CPLP dá českým podnikatelům lepší možnost participace na ekonomických projektech mimoevropských členů CPLP, a je tak jednou z možností, jak usnadnit ekonomické pronikání České republiky na poměrně komplikované trhy

subsaharské Afriky, kde je portugalská – po angličtině a francouzštině – třetí nejrozšířenější řeč. Česká republika by měla v rámci svého pozorovatelského statusu přispět k podpoře lusofonní kultury a šíření výuky portugalského jazyka, která je vyučována jako obor na třech tuzemských vysokých školách. Konkrétně je to na Univerzitě Karlově, Univerzitě Palackého a Masarykově Univerzitě. Propojení s CPLP umožní zkvalitnit výuku. České akademické a kulturní obci pozorovatelský status České republiky v CPLP poskytne možnost lepší informovanosti o dění v portugalsky

hovořících státech a participace na univerzitní výměně. Mezi další výhody v oblasti výuky portugalského jazyka patří přístup do online platformy s výukovými materiály, do vzdělávacího portálu či k audiovizuální platformě obsahující dokumenty o portugalsky hovořících zemích. Zkvalitněním výuky portugalského jazyka přitom může Česká republika ve střednědobém horizontu získat nové kapacity, které umožní efektivnější působení českých firem na portugalsky hovořících trzích. ■

TEXT: MARTIN TLAPA, NÁMĚSTEK MINISTRA ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ
FOTO: PROFIMEDIA

TEXT: REDAKCE, ČTK / FOTO: CRYSTALITE BOHEMIA, ŠKODA ELETRIC, ČTK, PROFIMEDIA

SKLÁRNÝ CRYSTALITE BOHEMIA DODÁJÍ 650 TISÍC SKLENIC DO TURECKA

Nápojové sklo za více než jeden milion eur dodá v průběhu letošního roku český výrobce Crystalite Bohemia přednímu tureckému obchodníkovi, společnosti Madame Coco. Dodávka bude čítat celkem 650 tisíc kusů sklenic a odlivek s leptaným dekorem z nové titanové skloviny. „Je to pro nás významný skok, dosud jsme v Turecku spolupracovali pouze s menšími distributory. Tento nový partner je klíčovým hráčem na tureckém trhu s nápojovým sklem. Vlastní dokonce maloobchodní síť čítající přes 80 poboček,“ uvedl Tomáš Fiřt, obchodní ředitel společnosti Crystalite Bohemia.

Podle něj se tak dlouhodobě daří nahrazovat trhy ztracené v uplynulých letech, zejména ten ruský a ukrajinský, ale i v dalších

postsovětských republikách. „Madame Coco je na tureckém trhu etablovaná společnost a my jsme velmi rádi, že právě naše nedávno představená inovace – titanem obohacená sklovina, oslovila tak silného partnera a díky němu se

dostane na turecký trh. Očekáváme, že objem objednávek od tohoto zákazníka v příštím roce dosáhne až 1,5 milionu eur,“ dodává Tomáš.

Titanovou sklovinu nabízí v Česku právě jen Crystalite Bohemia a v Evropě už jen jediná další sklárna. Inovace tak rezonuje s rostoucí poptávkou po kvalitním nápojovém skle ve světě. Proto se Crystalite Bohemia chystá v letošním roce instalovat dvě automatické linky na výrobu sklenic a odlivek.

Společnost je vlastním tradičních skláren ve Světlé nad Sázavou a v Květné (Stráně). Celková firma zaměstnává přes 800 zaměstnanců a generuje obrat přibližně 930 milionů korun ročně. Své výrobky exportuje už do 72 zemí světa. ■

ENERGO-PRO DODÁ DO ÍRÁNU VODNÍ TURBÍNY ZA 400 MILIONŮ KORUN

Česká společnost Energo-Pro získala zakázku za 15 milionů eur, tedy v přepočtu asi 405 milionů korun, na dodávku dvou vodních turbín pro íránskou vodní elektrárnu Khoda Afarin. Jde o zatím největší kontrakt pro české podniky po uvolnění sankcí proti Íránu. Kontrakt s íránským průmyslovým a energetickým gigantom Farab podepsala slovenská společnost Litostroj Power, která je součástí české skupiny.

„Spolupráce s energetickou firmou Farab je pro nás naprosto zásadní, vodní energetika je pro Írán jedním ze strategických oborů a napříště bude možná spolupráce na dalších projektech,“ uvedl výkonný ředitel Energo-Pro Pavel Váňa. Celkový hydraulický návrh a modelové zkoušky turbín již realizovala další firma ze skupiny, česká společnost ČKD Blansko Engineering. Íránská zakázka pro Litostroj zahrnuje

konstrukční práce, výrobu turbín, jejich instalaci a také spuštění. Každá z turbín bude mít instalovaný výkon 51 megawattů.

Farab staví novou elektrárnu na řece Aras na ázerbájdžánsko-íránské hranici. Stavba začala v roce 2010, její dokončení se předpokládá v roce 2018. Po dokončení konstrukční dokumentace společnost Litostroj vyrobí turbíny s oběžnými koly o hmotnosti 50 tun a průměru 4,5 metru.

Tuzemské podniky se na íránský trh zaměřují stále častěji. Letos v zemi uzavřela kontrakt už například brněnská firma Zetor Tractors, která dodá íránské společnosti Tondak Tiz 250 traktorů za pět milionů eur (zhruba 135 milionů korun). Loni stoupl český export do Íránu o 62 procent na 928 milionů korun. ■

ČESKÉ FIRMY ZÍSKAJÍ ZÁKLADNU V NEJLIDNATĚJŠÍ ČÍNSKÉ PROVINCI

Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR (AMSP ČR) připravuje pro české menší firmy velkorysé zázemí v Číně. Nabídne jim na rok zdarma kancelářské, skladové a výrobní prostory v nejlidnatější čínské provincii Kuang-tung. Konkrétně půjde o základnu v nově budované kancelářské a průmyslové zóně Sino-German Metal Eco City. Jedná se o moderní industriální park v severní části milionového města Tie-jang v blízkosti Kantonu a Hongkongu. Projekt vzniká v úzké kooperaci čínské Zhongde Metal Group a německé mezinárodní obchodní komory AHK.

Vybrané české firmy získávají na rok zdarma kanceláře o ploše až 100 m² a sklady a výrobní prostory do 2700 m². Mezi další služby bude patřit vyhledání čínských partnerů a zdarma personální, právní a marketingové poradenství. Součástí projektu je i kvalitní osobní zázemí pro byznysmeny. Zahrnuje pohodlné ubytování přímo v technologickém parku, dále mezinárodní školu pro děti či spolupráci s místní vysokou školou technickou.

„Kancelář, sklady a výrobní prostory na rok zdarma doplňujeme poradenstvím čínských a německých partnerů v oblasti práva a marketingu. Je to vhodné zejména pro firmy průmyslově orientované, které chtějí v Číně montovat výrobky vyvinuté u nás a dále je na tamních trzích prodávat,“ říká předseda AMSP ČR Karel Havlíček.

Pavla Břečková, místopředsedkyně AMSP ČR a spolumajitelka strojírenské firmy Audacio, k tomu dodává: „Tím, že se jedná o projekt s garancí německých průmyslových partnerů, je zde pro naše firmy zajištěna určitá míra serióznosti a spolehlivosti. Je třeba si uvědomit, že přes Německo reexportujeme do Číny v průmyslové výrobě téměř 50 miliard korun ročně. Naše firmy tak mohou využít německého zázemí a čínské koupěschopnosti najednou.“ Další informace o projektu a o podmínkách přijetí do něj najdete na webových stránkách asociace www.amspace.cz. ■

HAMÉ SÁZÍ NA VÝROBNU V RUSKU, CHCE ODTUD EXPORTOVAT DO VIETNAMU NEBO ČÍNY

Potravinářská společnost Hamé chce rozšířit působení v zahraničí, český trh pro ni není ziskový. Kunovický výrobce se chce zaměřit především na rozvoj produkce ze svého závodu v Rusku, odkud by dál exportoval zejména do Asie. Důvodem je mimo jiné to, že český trh není tak ziskový, jak býval. Novou strategií firmy, kterou minulý měsíc převzala norská skupina Orkla, přiblížil generální ředitel Hamé Martin Štrupl. Podle něj firma plánuje také akvizice, chybí jí například výrobní závod na zeleninu a ovoce.

Tržby společnosti loni meziročně stouply o více než osm procent na šest miliard korun. Nejvíce vzrostly v České republice, a to o 13 procent, tuzemský trh tak přinesl firmě polovinu tržeb. Hrubý zisk firmy činil přibližně 600 milionů korun. Podíl tržeb z Česka firmě v posledních letech ale klesá, v roce 2008 činil 57 procent. Další těžiště produkce má být v Rusku, kde má Hamé asi 200 kilometrů od Moskvy výrobní závod. „Výroba tam začíná být velice konkurenceschopná,“ uvedl Štrupl. Firma

EXPANZE. Značka Hamé provozuje v současnosti už deset výroben.

odtud plánuje export do okolních zemí, jako je Ázerbájdžán, a dál do Číny nebo Vietnamu.

Hamé má v současné době deset výrobních závodů. Zatím poslední akvizicí firmy byla v roce 2014 koupě slovenské společnosti Doma Prešov, čímž vstoupila do kategorie majonéz, dresinků a omáček. Firma má nyní zhruba 2400 zaměstnanců. ■

ŠKODA ELETRIC DODÁ 18 TRAMVAJÍ DO SU-ČOU

Plzeňská společnost Škoda Electric uspěla ve výběrovém řízení na kompletní elektrické výstroje pro tramvaje v čínském městě Su-čou. Jde o kontrakt na osmnáct nízkopodlažních pětičlankových tramvajů, jejichž koncovým výrobcem je čínská firma CRRC Nanjing Puzhen. Hodnotu kontraktu strojírna neuvědly. Dodávkami pro tramvaje v Su-čou navázal podnik na předchozí dodávky elektrických výstrojů pro metro v tomto městě. Soupravy metra tam slouží

už několik let. „Reference na kvalitu a spolehlivost námi dodávaného zařízení jsou velice pozitivní,“ řekl ředitel obchodního úseku East & Asia Škoda Electric Jaromír Hájek.

V Su-čou už jezdí 40 pětičlankových souprav metra s vylepšeným technickým konceptem pro šestivozové soupravy pro linku dvě je dokončována,“ řekl Hájek. Montáž a výrobu motorů zajišťuje partnerský závod v Číně.

Loni měla v Pekingu premiéru další nová tramvaj, na jejímž vývoji a výrobě se podílela Škoda Electric. V Číně se ale daří také mateřské Škodě Transportation. Nové moderní tramvaje 27T zahájily v březnu provoz s cestujícími na první tramvajové lince v Čching-tao. ■

CHMELE SE VYVEZLO KVŮLI SUCHU O DESETINU MÉNĚ

Čeští pěstitelé loni vyvezli 3668 tun chmele. Meziročně je to pokles o deset procent. Výpadek v tržbách pěstitelů, který způsobilo hlavně suchu, činil přes 250 milionů korun. Téměř tři čtvrtiny celkového exportu směřovaly mimo země Evropské unie. Nejvíce zákazníků mají pěstitelé dlouhodobě v Japonsku. „Projevilo se nepříznivé vliv loňského sucha a vysokých teplot, nízký byl hektarový výnos i obsah alfa hořkých látek,“ uvedl tajemník Svazu pěstitelů chmele ČR Michal Kovařík.

Výhodou přitom doposud byly intervence ČNB, díky nimž platí

pro vývozce příznivější kurz eura. Dominantní je v současnosti asijský trh, vedle Japonska se rozšiřuje obchod s Čínou. V rámci EU míří nejčastěji český chmel do Německa, zvyšuje se vývoz do Belgie a Itálie. Vedle toho se podle Kovaříka opět začíná rozvíjet obchod s USA. Chmel zůstává jednou z položek agrárního zahraničního obchodu, u nichž má Česko stále kladné saldo. To loni dosáhlo 716 milionů korun. Pěstování chmele tak zmírnilo loňský záporný výsledek v bilanci agrárního zahraničního obchodu ČR. ■

**12. KVĚTNA
ÚSPĚŠNÉ
VYJEDNÁVÁNÍ
S ODLIŠNÝMI TYPY
OBCHODNÍCH
PARTNERŮ**Praha
centrála CzechTrade
Dittrichova 21

Víte, jak konstruktivně reagovat v zátěžových situacích? Jak efektivně zvládat nátlakové taktiky a emoce svého obchodního partnera? Jak vhodně reagovat na odlišné typy byznysmenů při obchodním jednání? Nechte se inspirovat tímto interaktivním seminářem.

Cena: 1600 Kč

**16. KVĚTNA
TERITORIÁLNÍ
SEMINÁŘ - INDIE**Praha
Ministerstvo
zahraničních věcí ČR
Loretánské náměstí 5

Ministerstvo zahraničních věcí ve spolupráci se zastupitelským úřadem v Novém Dillí připravuje teritoriální seminář zaměřený na Indii. Cílem je seznámit posluchače s obchodními příležitostmi v tomto teritoriu. Kromě příležitostí budou také diskutovány možnosti pojištění dodávek zboží do Indie, formy vstupu na indický trh, zkušenosti firem s indickým trhem a úspěšné obchodní případy. Mezi vystupujícími na tomto semináři budou kromě zástupců veřejné sféry také zástupci firem úspěšně vyvážejících do Indie. V případě zájmu o účast na semináři napište na e-mailovou adresu oed@mzv.cz.

**20. KVĚTNA
NAUČTE SE JEDNAT
S ČÍNSKÝM
OBCHODNÍM
PARTNEREM**Praha
centrála CzechTrade
Dittrichova 21

Na semináři se dozvíte, jak překonat záludnosti čínského vyjednávání, etikety a etiky. Od podání vizitky po pozvání na karaoke. Od potřesení rukou až po večeři v hostitelově rodině. A příště na letišti v Pekingu nebo v Praze přijmete čínské obchodní partnery v duchu jejich kulturních zvyklostí.

Cena: 2200 Kč

**26. KVĚTNA
JAK ÚSPĚŠNĚ
EXPORTOVAT
DO ITÁLIE
A FRANCIE**Jihlava
EA business hotel
Havlíčková 28

Na semináři se dozvíte o perspektivních oborech a exportních příležitostech pro české firmy, doporučené kroky při vstupu na italský a francouzský trh, tipy na úspěšný export, konkrétní zkušenosti z působení českých firem v teritoriích a také možnosti podpory českých firem při exportu. Součástí akce jsou i individuální konzultace. Vstup na akci je zdarma.

**30. KVĚTNA
ČESKÁ REPUBLIKA
A LUSOFONNÍ SVĚT**Praha
Ministerstvo
zahraničních věcí ČR
Loretánské náměstí 5

Seminář organizovaný ve spolupráci mezi Ministerstvem zahraničí ČR a portugalským a brazilským velvyslanectvím v Praze se zaměří na možnosti posílené ekonomické, kulturní, vědecké a školské spolupráce mezi Českem a portugalsky hovořícími zeměmi. Jednacím jazykem semináře bude portugalská a čeština, bude zajištěno simultánní tlumočení. V případě zájmu o účast na tomto semináři napište na e-mailovou adresu oed@mzv.cz

FOTO: TOMÁŠ STINGL,
PROFIMEDIAinzerce
inzerce

THE ONLY ENGLISH LANGUAGE BUSINESS WEEKLY IN THE CZECH REPUBLIC

E15 weekly

Jednotné kontaktní místo pro exportéry

- ▶ služby ve více než 90 zemích světa prostřednictvím Jednotné zahraniční sítě
- ▶ konzultace exportních a investičních záměrů v zahraničí
- ▶ informace o exportních novinkách a příležitostech

Mapa Jednotné zahraniční sítě

(jedná se o zastupitelské úřady ČR a zahraniční kanceláře CzechTrade)

Více informací:

www.businessinfo.cz/kce

Kontakt:

Telefon: +420 224 907 576

Adresa: v sídle agentury CzechTrade,
Dittrichova 21, 128 01 Praha 2

E-mail: kcexport@businessinfo.cz

